

EUROPOS KOMISIJA

Užimtumo, socialinių reikalų ir lygių galimybių GD

Europos socialinis fondas, atitinkamų nacionalinės politikos krypčių stebėjimas I, koordinavimas
Auditas, kontrolė

Regioninės politikos GD

Politikos koordinavimas
Auditas

**Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 su pakeitimais, padarytais
Reglamentu (EB) Nr. 396/2009, 11 straipsnio 3 dalies b punktą
Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 su pakeitimais, padarytais
Reglamentu (EB) Nr. 397/2009, 7 straipsnio 4 dalis**

Netiesioginės išlaidos, deklaruotos pagal vienodo dydžio normą
Vienodo dydžio normos išlaidos,
apskaičiuotos taikant standartinius vieneto įkainius
Vienkartinės išmokos

ĮVADAS

I SKYRIUS. Netiesioginės išlaidos, deklaruotos pagal vienodo dydžio normą

II SKYRIUS. Vienodo dydžio normos išlaidos, apskaičiuotos taikant standartinius vieneto įkainius

III SKYRIUS. Vienkartinės išmokos

IV SKYRIUS. Bendrosios horizontaliosios nuostatos

PRIEDAS. Atitinkamos teisinės nuostatos

ATSAKOMYBĖS APRIBOJIMAS

Šį dokumentą parengė už struktūrinius fondus atsakingos Komisijos tarnybos. Jame, nepažeidžiant galiojančios Bendrijos teisės, valdžios institucijoms, teisės specialistams, paramos gavėjams ar galimiems paramos gavėjams ir kitoms įstaigoms, dalyvaujančioms stebint, kontroliuojant ar įgyvendinant sanglaudos politiką, pateikiamos techninės gairės, kaip aiškinti ir taikyti šios srities Bendrijos taisykles. Šio darbinio dokumento tikslas – pateikti Komisijos tarnybų parengtus šių taisyklių aiškinimus ir interpretacijas siekiant palengvinti veiksmų programų įgyvendinimą ir skleisti gerąją patirtį. Tačiau šios gairės neapriboja Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo aiškinimo ar plėtojamos Komisijos sprendimų priėmimo praktikos.

ĮVADAS

2006 m. svarbus 2007–2013 m. ESF reglamentu¹ įvestas supaprastinimas leido valstybėms narėms netiesiogines (pridėtines) išlaidas, sudarančias iki 20 % tiesioginių veiksmo išlaidų, deklaruoti kaip vienodo dydžio normą. Šį supaprastinimą – nustatytas vienodo dydžio normas netiesioginėms išlaidoms – palankiai įvertino visos suinteresuotosios šalys, įskaitant Europos Audito Rūmus.

Savo 2007 m. metinėje ataskaitoje Europos Audito Rūmai iškelė prielaidą, kad dauguma struktūrinės veiklos išlaidų klaidų atsiranda dėl teisinės ir įgyvendinimo sistemos sudėtingumo. Dėl šios priežasties Audito Rūmai rekomendavo supaprastinti „reikalavimus atitinkančių išlaidų apskaičiavimo pagrindą ir dažniau naudoti vienodo dydžio sumų ar vienodos normos mokėjimus užuot atlyginus „tikrąsias išlaidas“². Europos Bendrijų bendrajam biudžetui taikomame Finansiniame reglamente ir jo įgyvendinimo taisyklėse³ tokį požiūrį jau leista taikyti tiesioginėms valdymo išlaidoms.

2008 m. lapkričio mėn. Komisija paskelbė komunikatą dėl Europos ekonomikos atkūrimo plano⁴, kuriame raginta didinti investicijas Europos ekonomikai skatinti. Šiuo tikslu reikėtų paspartinti struktūrinių fondų įgyvendinimą. Komisija įsipareigojo pasiūlyti keletą priemonių, skirtų, *inter alia*, „vienodo dydžio pagrindu išplėsti tinkamų finansuoti išlaidų atlyginimo galimybes visiems fondams“⁵.

Tokiomis aplinkybėmis Komisija pateikė pasiūlymą iš dalies pakeisti Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 (ESF reglamento) 11 straipsnį – įvesti galimybę taikyti vienodo dydžio normos išlaidas, apskaičiuotas nustatant standartinius vieneto įkainius, ir vienkartinės dotacijas. Pasiūlymas buvo priimtas 2008 m. lapkričio 26 d. Per derybas Komisija sutiko ir finansavimui iš ERPF taikyti vienodo dydžio normas netiesioginėms išlaidoms, standartinius vieneto įkainius ir vienkartinės dotacijas ir iš dalies pakeitė Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 (ERPF reglamento) 7 straipsnį.

Taigi į ESF reglamentą su pakeitimais, padarytais Reglamentu (EB) Nr. 396/2009⁶, ir į ERPF reglamentą su pakeitimais, padarytais Reglamentu (EB) Nr. 397/2009⁷, įtraukta ta pati galimybė finansavimui iš abiejų fondų taikyti vienodo dydžio normas netiesioginėms išlaidoms, standartinius vieneto įkainius ir bendrąsias sumas.

¹ Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 11 straipsnio 3 dalies b punktas.

² *Europos Sąjungos oficialusis leidinys*, C 286, 51 tomas, 2008 m. lapkričio 10 d. „Audito Rūmai – Audito Rūmų 2007 finansinių metų metinė biudžeto vykdymo ataskaita kartu su institucijų atsakymais“, 2 skyrius, 42 dalis.

³ Reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 su pakeitimais, padarytais Reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 1995/2006, 108 straipsnio a dalis, Reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2342/2002 su pakeitimais, padarytais Reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 478/2007, 180 straipsnio a dalis.

⁴ Komisijos komunikatas Europos Vadovų Tarybai dėl Europos ekonomikos atkūrimo plano, COM(2008) 800 galutinis, 2008 11 26.

⁵ Žr. 1 išnašą.

⁶ OL L 126, 2009 5 21, p. 1

⁷ OL L 126, 2009 5 21, p. 3.

Šios nuostatos – svarbus žingsnis siekiant supaprastinimo. Valstybių narių patirtis parodė, kad norint pagrįsti nedidelę dalį išlaidų, reikia daugybės išlaidas patvirtinančių dokumentų, kurias tikrina tikrintojai ir auditoriai. Tai reiškia, kad didelė dalis struktūriniais fondams valdyti tenkančių žmogiškųjų išteklių ir administravimo sąnaudų skiriama dokumentams kaupti ir tikrinti, užuot skyrus daugiau dėmesio politikos tikslams siekti. Tikimasi, kad pritaikius naujas nuostatas dėl supaprastinto išlaidų atlyginimo modelio ERPF ir ESF srityse, paramos gavėjų ir valdymo įstaigų administracinė našta sumažės, o tai padės efektyviau ir teisingiau naudoti fondus.

1. DARBO DOKUMENTO TIKSLAS

Šį darbo dokumentą parengė už struktūrinius fondus atsakingos Komisijos tarnybos, pasitarusios su ESF techninės darbo grupės nariais ir Fondų koordinavimo komitetu (COCOF). Jame atsispindi per COCOF techninius seminarus su nacionalinėmis valdžios institucijomis vykusios diskusijos dėl supaprastinto išlaidų atlyginimo modelio (2009 m. vasario 19 d., kovo 23 d., balandžio 30 d. ir – tik Europos teritorinio bendradarbiavimo programoms – birželio 29 d.) ir diskusijos, vykusios per „instruktorių mokymo“ seminarą (2009 m. birželio 9 d.).

Jame pateikiamos techninės gairės netiesioginių išlaidų, deklaruotų kaip vienodo dydžio norma, vienodo dydžio normos išlaidų, apskaičiuotų taikant standartinius vieneto įkainius, ir bendrųjų sumų (toliau vadinamų „supaprastintomis išlaidų atlyginimo galimybėmis“) klausimais. Šis darbo dokumentas skirtas valdžios institucijoms, programų vadovams ir auditoriams, paramos gavėjams ar galimiems paramos gavėjams ir kitoms įstaigoms, dalyvaujančioms įgyvendinant, administruojant, stebint ir kontroliuojant sanglaudos politiką. Šio darbo dokumento tikslas – teikti rekomendacijas siekiant palengvinti supaprastinto išlaidų atlyginimo modelio taikymą, jei reikia, bei mažinti teisinį neapibrėžtumą ir paramos gavėjui kylančią finansinę riziką.

Pranešimu taip pat skatinama geroji patirtis – pateikiami pavyzdžiai, kuriais siekiama parodyti pagrindinius įgyvendinimo aspektus ir pateikti kelis būdus, kaip būtų galima įgyvendinti Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 11 straipsnio 3 dalies b punktą ir Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 7 straipsnio 4 dalį. Šiame darbo dokumente pateikti pavyzdžiai yra grynai aiškinamojo pobūdžio: tai, kad jie čia pateikiami, nereiškia, jog jais būtina ar rekomenduojama remtis įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas ar netgi vykdant panašią veiklą.

2. AUDITO METODO POREIKIS

Supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės – labai svarbi struktūrinių fondų valdymo ir kontrolės koncepcija. Visi susiję dalyviai turės atitinkamai pritaikyti savo darbo metodus ir praktiką, kad pasiektų teigiamą supaprastinimo poveikį nepakenkiant išlaidų teisėtumui ir teisingumui.

Audito požiūriu Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 su pakeitimais, padarytais Reglamentu (EB) Nr. 396/2009, 11 straipsnio 3 dalies b punkto ir Reglamento (EB) Nr. 1080/2006, su pakeitimais, padarytais Reglamentu (EB) Nr. 397/2009, 7 straipsnio 4 dalies nuostatomis nukrypstama nuo faktinių išlaidų principo. Nustatant vienodo dydžio ar standartines normas ir bendrąsias sumas išlaidos apvalinamos, pavyzdžiui, remiantis vidurkiais ir istorinių duomenų ar rinkos kainų apžvalga. Taikant tokias fiksuotas normas įprasta, kad kartais viršijamos arba nepakankamai kompensuojamos įgyvendinant remiamą veiksmą patirtos išlaidos. Auditoriai turės daugiau dėmesio skirti vykdant projektus įgyvendintoms užduotims, o ne jų sąnaudoms ir išlaidoms. Svarbu, kad Komisijos auditorių šiam naujam supaprastintam išlaidų atlyginimo modeliui taikomi audito metodai būtų kuo skaidresni, siekiant valstybes nares, t. y. vadovaujančiąsias institucijas, tvirtinančiąsias institucijas, audito institucijas, tarpines įstaigas ir paramos gavėjus, patikinti, kad jos gali nedelsdamos ir neabejodamos taikyti šias koncepcijas.

Taip pat svarbu, kad nacionalinės audito institucijos ir Komisijos auditoriai taikytų vienodus metodus atlikdami vienodo dydžio normų netiesioginėms išlaidoms, standartinių vieneto įkainių ir bendrųjų sumų auditą siekiant užtikrinti vienodą požiūrį darant išvadas dėl deklaruotų išlaidų teisėtumo ir teisingumo. Dėl šios priežasties valstybių narių audito institucijos, atlikdamos šių supaprastintų išlaidų atlyginimo galimybių auditą, skatinamos taikyti vienodą audito metodą.

3. BENDRIEJI PRINCIPAI, REGLAMENTUOJANTYS TINKAMUMO FINANSUOTI TAISYKLES

2007–2013 m. programavimo laikotarpio tinkamumo finansuoti taisyklės nustatomos nacionaliniu lygmeniu, laikantis išimčių, numatytų konkrečiuose kiekvieno fondo reglamentuose (Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 56 straipsnio 4 dalis). Jos taikomos visoms pagal veiksmų programą deklaruotoms išlaidoms. Be to, „*vadovaujančioji institucija atsako už veiksmų programos valdymą ir įgyvendinimą laikantis patikimo finansų valdymo principo*“ (Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 60 straipsnis) ir turi galimybę taikyti griežtesnes nei galiojančioje Europos teisinėje sistemoje numatytos taisyklės.

Todėl vadovaujančiosios institucijos turėtų nustatyti ir dokumentais patvirtinti ESF ir ERPF veiksmų tinkamumo finansuoti taisyklės tinkamu lygmeniu (nacionaliniu, regioniniu, vietos lygmeniu kiekvienai veiksmų programai), leisti su jomis susipažinti galimiems paramos gavėjams ir sprendimuose skirti dotaciją nurodyti visas atitinkamas taisyklės⁸. Taip pat turėtų būti išdėstyti Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 11 straipsnio 3 dalies b punkto arba Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 7 straipsnio 4 dalies taikymo principai, kurie yra šių taisyklių dalis.

4. TIK DOTACIJOMS TAIKOMA NUOSTATA

Supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės taikomos tik tokiems veiksams ir projektams⁹, kurie įgyvendinami **pagal dotacijų principus** ir kuriems kitoku atveju paprastai taikomas faktinių išlaidų principas, t. y. visos deklaruojamos išlaidos pagrindžiamos apmokėtomis sąskaitomis ir kitais lygiavertės įrodomosios vertės apskaitos dokumentais. Todėl supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės negali būti taikomos veiksams ar projektams, vykdomiems pagal viešųjų pirkimų sutartis¹⁰.

4.1 Tikslios supaprastintų išlaidų atlyginimo galimybių taikymo srities nustatymas

Kadangi dažnai skirtingai suvokiama, kas yra veiksmas ar projektas, būtina pateikti rekomendacijas, kaip nustatyti tikslią supaprastintų išlaidų atlyginimo galimybių taikymo sritį.

⁸ Šiame pranešime „dotacijos skyrimo sprendimas“ – bendras terminas, apimantis visas teisiškai įpareigojančias paramos skyrimo paramos gavėjams formas, kurios gali skirtis atsižvelgiant į valstybių narių taikomas administracines priemones: susitarimus dėl dotacijų, dotacijų suteikimo raštus, dotacijų skyrimą ir t. t.

⁹ Veiksmas – tai „projektas arba keli projektai, kuriuos pagal stebėsenos komiteto nustatytus kriterijus atrenka atitinkamai veiksmų programai vadovaujanti institucija arba kurie atrenkami jos atsakomybe ir kuriuos įgyvendina vienas ar daugiau paramos gavėjų, sudarydami sąlygas pasiekti prioritetinės krypties, su kuria tas projektas ar keli projektai susiję, tikslus“ (Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 2 straipsnio c dalis).

¹⁰ Veiksmais, vykdomais pagal viešųjų pirkimų sutartis, Komisija laiko veiksmus, įgyvendinamus sudarant viešąsias sutartis pagal Direktyvą 2004/18/EB (įskaitant jos priedus) arba sutartis, kurių vertė yra mažesnė nei ta pačia direktyva nustatytos ribinės vertės.

Tuo atveju, kai veiksmui galima taikyti supaprastintas išlaidų atlyginimo galimybes, reikia nustatyti, ar jas galima taikyti visoms veiksmo dalims. Tai priklauso nuo to, ką valstybės narės laiko veiksmu. Kai kuriose valstybėse narėse veiksmą sudaro keli projektai, kuriuos vykdant ji yra įgyvendinama (apibrėžtis priklauso nuo veiksmų programų, kurios remiamos iš fondų pagal atitinkamą jų pagalbos taikymo sritį, struktūros). Norint nustatyti, kuriuose veiksmų projektuose gali būti taikomos supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės, būtina kuo smulkiau apibrėžti veiksmą sudarančius projektus. Jeigu paramos gavėjas naudojasi užsakomosiomis paslaugomis kai kurių projektų (mokymų, seminarų, individualiems poreikiams pritaikytos pagalbos ir t. t. – žr. toliau pateiktą 1 pavyzdį) visiškam įgyvendinimui sudarydamas viešųjų pirkimų sutartis, šiems pagal viešųjų pirkimų sutartis vykdomiems projektams negali būti taikomos supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės.

4.2. Naudojimas užsakomosiomis paslaugomis, kai projektą įgyvendina pats paramos gavėjas

Jeigu paramos gavėjas pats įgyvendina projektą (visiškai kontroliuoja projekto valdymą ir įgyvendinimą), supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės gali būti taikomos net jeigu atsakomybė už kai kurių projekto **biudžeto eilučių ar išlaidų punktų** (valymo paslaugos, išorės kompetencija, baldų įsigijimas, kurie yra projekto vykdymo dalis, ir t. t.) įgyvendinimą perleidžiama išorės subjektui.

Kalbant apie vienodo dydžio normas netiesioginėms išlaidoms reikėtų atsižvelgti į tai, kad užsakomųjų paslaugų naudojimo įgyvendinant veiklą mastas gali turėti poveikio netiesioginių išlaidų daliai. Todėl valstybės narės turėtų įvertinti poveikį, kurį užsakomųjų paslaugų naudojimo įgyvendinant veiksmą mastas turi netiesioginių išlaidų daliai, taigi ir vienodo dydžio normai. Į metodiką turėtų būti įtrauktos švelninančios priemonės. Jeigu išorės subjektui vykdyti perduotos veiklos mastas daro nemažą poveikį netiesioginių išlaidų daliai, vienodo dydžio norma turėtų būti sumažinta proporcingai užsakomųjų paslaugų naudojimo mastui arba turėtų būti taikoma tik toms išlaidoms, kurios nėra skirtos užsakomųjų paslaugų naudojimui. Tačiau gali būti ir taip, kad užsakomųjų paslaugų naudojimo mastas neturi poveikio netiesioginių išlaidų daliai arba šis poveikis nedidelis. Tokiu atveju švelninančių priemonių gali neprireikti. Tačiau užsakomųjų paslaugų naudojimo poveikis turėtų būti ištirtas (pvz., remiantis panašiomis anksčiau taikytomis priemonėmis arba ankstesniais projektais) ir į jį reikėtų atsižvelgti nustatant vienodo dydžio normos taikymo metodiką.

Svarbu nepamiršti, kad visi struktūrinių fondų finansuojami veiksmai turi atitikti visų taikytinų Bendrijos ir nacionalinių taisyklių reikalavimus. Teisingo viešųjų pirkimų taisyklių įgyvendinimo vykdant projektą problema nėra susijusi su supaprastintų išlaidų atlyginimo galimybių taikymu ar netaikymu. Dėl šios priežasties, vykdant su supaprastintų išlaidų atlyginimo galimybių įgyvendinimu susijusį veiksmų auditą, daugiau dėmesio bus skiriama šio pranešimo IV.3 dalyje nurodytiems aspektams neatsižvelgiant į pagrindines procedūras, kurias paramos gavėjas vykdo viešųjų sutarčių atveju¹¹. Vis dėlto atliekant horizontalųjį teminį taikytinų taisyklių laikymosi auditą būtų galima ištirti ir viešųjų pirkimų procedūras. Kalbant apie dokumentų, susijusių su viešosiomis sutartimis, kuriose naudojamas supaprastintas išlaidų atlyginimo modelis, saugojimą taikomas nacionalinės taisyklės.

¹¹ Netiesioginėms išlaidoms taikant vienodo dydžio normos taisyklę nesilaikoma nuomonės, kad **tiesioginės išlaidos**, pagrįstos remiantis faktinėmis išlaidomis, – tai supaprastintų išlaidų atlyginimo galimybių naudojimas.

4.3. Išorės subjektui patikėtam vykdyti projektui rekomenduojamas metodas, net ir tuo atveju, kai paramos gavėjai priklauso kategorijoms, kurioms netaikoma Direktyva 2004/18/EB

Kad būtų paisoma ketinimo supaprastintas išlaidų atlyginimo galimybes taikyti tik dotacijoms, Komisijos tarnybos rekomenduoja pirmiau išdėstytą požiūrį taikyti (4.1 punktas taikomas pagal analogiją, 4.2 punkto laikomasi visais atvejais) projektams, kurių vykdymas perduotas išorės subjektui, net ir tuo atveju, kai paramos gavėjai priklauso kategorijoms, kurioms netaikoma Direktyva 2004/18/EB.

Minėtas principas aiškinamas toliau pateiktais pavyzdžiais:

1 pavyzdys. 20 000 000 EUR dotacija skiriama viešajai užimtumo tarnybai („paramos gavėjui“), kad ši padėtų 5 000 ilgą laiką nedirbančių žmonių per dvejus metus vėl integruotis į darbo rinką („veiksmas“). Šis veiksmas bus įgyvendinamas keliais projektais: 7 000 000 EUR skirta individualiems poreikiams pritaikytos pagalbos projektams, kuriuos tiesiogiai įgyvendina paramos gavėjas, 5 000 000 EUR – mokymams, kuriuos tiesiogiai vykdo paramos gavėjas, o likusi dalis (8 000 000 EUR) – veiksmui, kuris pagal viešųjų pirkimų sutartis bus perduotas vykdyti išorės subjektams. Kadangi paramos gavėjas yra viešasis subjektas, mokymo įstaigos tai dotacijos daliai, kuri skirta veiksmui, perduotam vykdyti išorės subjektams, įgyvendinti turės būti atrinktos taikant nacionalines (ir, jei taikytina, Bendrijos) „viešojo pirkimo sutarčių sudarymo procedūras“, ir šiai dotacijos daliai nebus taikomos supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės. Jos bus taikomos tik 12 000 000 EUR sumai. Kalbant apie mokymus, kuriuos paramos gavėjas vykdo tiesiogiai naudodamas savo priemones, sutinkama, kad kai kurių išlaidų punktų (pvz., išorės ekspertai, valymo paslaugos ir t. t.) įgyvendinimas būtų patikėtas išorės subjektui ir jam būtų taikomos supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės.

2 pavyzdys. Savivaldybė gauna 1 000 000 EUR dotaciją keliui tiesti. Šiems darbams vykdyti savivaldybė turi sudaryti 700 000 EUR vertės viešųjų darbų pirkimo sutartį. Taip pat savivaldybė patiria tam tikrų susijusių išlaidų už 300 000 EUR (turto nusavinimas, bylinėjimosi išlaidos, padarytos pažangos stebėjimas, pačios savivaldybės personalo atlikti aplinkos tyrimai, kampanijos, reakcijos į tiesiamą kelią tyrimai ir t. t.). 300 000 EUR tiesioginių išlaidų sumai, jeigu šios išlaidos tinkamos finansuoti pagal nacionalinių ir EB teisės aktų nuostatas, galima taikyti supaprastintą išlaidų atlyginimo modelį (pvz., netiesioginės išlaidos, apskaičiuojamos pagal tiesioginių išlaidų vienodo dydžio normą).

I SKYRIUS.

Netiesioginės išlaidos, deklaruotos pagal vienodo dydžio normą

Šiame skyriuje (išskyrus 1.6 punktą) pateikiamas rekomendacijas 2006 m. liepos mėn. aptarė ir dėl jų susitarė ESF Techninė darbo grupė ir Europos Audito Rūmai. Šios rekomendacijos taip pat taikytinos ERPF veiksmams. Į ESF ir ERPF reglamentus įtraukti pakeitimai nekeičia šios taisyklės įgyvendinimo.

Įvadinės pastabos

Ankstesniais programavimo laikotarpiais įgyta patirtis parodė, kad netiesioginių išlaidų pagrindimas buvo didelis rizikos šaltinis paramos gavėjui, taip pat dėl šio pagrindimo ESF veiksmų, ypač mažų projektų, administracinės sąnaudos buvo neproporcingai didelės.

Todėl Komisija pasiūlė **supaprastinti administracinius ir finansinius netiesioginių išlaidų tvarkymo dokumentus, susijusius su dotacijomis remiamais ESF veiksmams**. Priimdama šį reglamentą Taryba pritarė šiam supaprastinimui ir susitarė, kad ši nuostata – tai **galimybė**, o ne įpareigojimas. Šis supaprastinimas yra naudingas tiek paramos gavėjui, tiek administracijai (valdybai ir audito tarnybai).

I.1. Šio pranešimo paskirtis

Kad būtų lengviau įgyvendinti ESF reglamento 11 straipsnio 3 dalies b punkto [ir ERPF reglamento 7 straipsnio 4 dalies] nuostatas ir išvengti teisinio neapibrėžtumo bei paramos gavėjui kylančios finansinės rizikos, toliau aprašyta, kaip šią galimybę įgyvendinti praktiškai.

Toliau tekste [„ERPF“ arba „ESF veiksmams“ – tai atrinktas finansuoti veiksmas, kurio išlaidos įtrauktos į veiksmų programą, bendrai finansuojamą iš [Europos regioninės plėtros fondo arba] Europos socialinio fondo lėšų.

I.2. Bendrieji principai, reglamentuojantys tinkamumo finansuoti taisykles

2007–2013 m. programavimo laikotarpio tinkamumo finansuoti taisyklės nustatomos nacionaliniu lygiu: (Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 56 straipsnis):

4. Išlaidų atitikties finansavimo reikalavimams taisyklės nustatomos nacionaliniu lygiu, laikantis išimčių, numatytų kiekvieno fondo konkrečiuose reglamentuose. Jos taikomos visoms pagal veiksmų programą deklaruotoms išlaidoms.

Be to, „vadovaujančioji institucija atsako už veiksmų programos valdymą ir įgyvendinimą laikantis patikimo finansų valdymo principo“ (Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 60 straipsnis).

Todėl programavimo laikotarpio pradžioje vadovaujančiosios institucijos turėtų nustatyti ir dokumentais patvirtinti ESF [ir ERPF] veiksmų atitikties finansavimo reikalavimams taisykles, leisti galimiems paramos gavėjams susipažinti su šiomis taisyklėmis ir sprendimuose skirti dotaciją nurodyti visas susijusias taisykles. Taip pat turėtų būti išdėstyti [Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 7 straipsnio 4 dalies arba] Reglamento (EB) 1081/2006 11 straipsnio 3 dalies b punkto taikymo principai, kurie yra šių taisyklių dalis.

Dėl dotacijų reglamente numatytos tokios *galimybės*:

- netiesioginių išlaidų deklaravimas faktinių išlaidų pagrindu (t. y. ne pagal vienodo dydžio normą, išsamiai pagrindžiant išlaidas);
- netiesioginių išlaidų deklaravimas pagal vienodo dydžio normą (t. y. nepagrindžiant išlaidų), kuri turi būti nustatyta laikantis nacionalinių taisyklių, tačiau turi būti mažesnė nei 20 % tiesioginių išlaidų arba joms lygi. Vadovaujančioji institucija turėtų aiškiai pranešti, kokią normą ji taiko, kada norma gali siekti 20 % tiesioginių išlaidų, o kada ji mažesnė nei 20 % tiesioginių išlaidų ir ar normos dydis keičiasi atsižvelgiant į [ERPF arba] ESF veiksmų rūšį, paramos gavėjus, subjektų dydį ar atitinkamos dotacijos rūšį ir kt.

I.3. Terminų „tiesioginės išlaidos“ ir „netiesioginės išlaidos“ apibrėžtys

Europos apskaitos srityje nesant „tiesioginių išlaidų“ ar „netiesioginių išlaidų“ apibrėžties, vadovaujančiosios institucijos arba jų tarpinės įstaigos turėtų kiekvienai atitinkamų [ERPF arba] ESF veiksmų rūšiui aiškiai nurodyti, kas sudaro tiesiogines ir netiesiogines išlaidas.

- a) Tiesioginės išlaidos – su subjekto individualia veikla tiesiogiai susijusios išlaidos, kai tiesioginių veiklos ir jos išlaidų ryšį įmanoma aiškiai parodyti.
- b) Netiesioginės išlaidos – išlaidos, kurios nėra arba negali būti tiesiogiai susijusios su aptariamo subjekto vykdoma individualia veikla. Tokias išlaidas turėtų sudaryti administracinės išlaidos, kurių dydį pagal konkrečią veiklą (administracinės arba personalo išlaidos, kaip antai: valdymo sąnaudos, įdarbinimo išlaidos, apskaitininko arba valytojų paslaugų išlaidos ir kt.; telefono, vandens arba elektros išlaidos ir pan.), sunku tiksliai nustatyti.

Pagal Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 11 straipsnį tiek tiesioginės išlaidos, išsamiai pagrįstos patvirtinamaisiais dokumentais, tiek netiesioginės išlaidos, deklaruotos pagal vienodo dydžio normą, laikomos faktinėmis išlaidomis.

I.4. Straipsnio taikymo sritis

Galimybė deklaruoti netiesiogines išlaidas pagal vienodo dydžio normą taikoma tik tokiems veiksmams, kurie valdomi gavus dotacijas, kai deklaruojamos išlaidos paprastai pagrindžiamos apmokėtomis sąskaitomis ir kitais lygiavertės įrodomosios vertės apskaitos dokumentais. [ERPF reglamento 7 straipsnio 4 dalyje arba] ESF reglamento 11 straipsnio 3 dalies b punkte nustatyta taisyklė reiškia, kad jeigu tiesioginės išlaidos aiškiai apibrėžtos sprendimuose skirti dotacijas ir jeigu paramos gavėjai jas tinkamai pagrindė pateikdami apmokėtas sąskaitas, tuomet **paramos gavėjai, deklaruodami ir pagrįsdami su ESF [arba ERPF] veiksmis susijusias netiesiogines išlaidas, gali taikyti sutartą vienodo dydžio normą be jokio kito pagrindimo.**

Vienam veiksmui galima pasirinkti tik vieną galimybę: netiesioginės išlaidos deklaruojamos pagal faktines išlaidas (ir visas deklaruotas sumas dydis pagrindžiamas patvirtinamaisiais dokumentais¹²) arba jos deklaruojamos pagal vienodo dydžio normą neviršijant sprendime skirti dotaciją nustatytos didžiausios sumos (patvirtinamųjų dokumentų arba kitokio pagrindimo pateikti nereikia).

¹² Reikėtų pabrėžti, kad kai kuriose valstybėse narėse 2000–2006 m. buvo nustatyta didžiausia netiesioginių išlaidų, pagrįstų remiantis faktinėmis išlaidomis, susijusių su kitomis tiksliai apibrėžtomis išlaidų kategorijomis, suma.

I.5. Netiesioginių išlaidų, deklaruotų pagal vienodo dydžio normą, pagrindimas

Svarbu atkreipti dėmesį, kad galimybę deklaruoti netiesiogines išlaidas pagal vienodo dydžio normą reikia numatyti planuojant [ERPF arba] ESF veiksmus.

Taip siekiama išsiversti be išsamaus atskirų išlaidų, kurios sudaro netiesiogines išlaidas, pagrindimo (t. y. nereikia pateikti apmokėtų sąskaitų kopijų ar tiksliai proporcingai paskirstyti išlaidų pagal jų rūšis). Taip supaprastinamos paramos gavėjo ir ESF [arba ERPF] veiksmus valdančios bei kontroliuojančios administracijos užduotys.

Nepaisant netiesioginių išlaidų pagrindimo supaprastinimo, **reikia įdėmiai tikrinti deklaruotas tiesiogines išlaidas atsižvelgiant į sprendimą skirti dotaciją**. Patikrinus tiesiogines išlaidas galima pagrįsti deklaruotą netiesioginių išlaidų sumą; toks patikrinimas sudaro valdymo patikrinimų (Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 60 straipsnio b punktas) ir veiksmų audito (Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 62 straipsnio b punktas) dalį.

Reikia įspėti, kad dėl supaprastinimo neturėtų dirbtinai didėti nei tiesioginės išlaidos, nei pagal ESF (arba ERPF) veiksmus deklaruotos netiesioginės išlaidos.

Galiausiai taip pat aišku, kad:

- dėl to, jog netiesioginės išlaidos apskaičiuojamos pagal faktiškai patirtas tiesiogines išlaidas, šioms tiesioginėms išlaidoms sumažėjus (t. y. vertinant pagal numatytą biudžetą arba po finansinės korekcijos), pasikeis ir netiesioginės išlaidos, deklaruotos pagal vienodo dydžio normą, kurias gali patvirtinti vadovaujanti institucija;
- jeigu pasirinkta vienodo dydžio normos galimybė, visas (nenumatytas) pajamas, gaunamas iš ESF [arba ERPF] veiksmų, reikia išskaičiuoti iš visų ESF [arba ERPF] veiksmams deklaruotų išlaidų (apskaičiavus netiesiogines išlaidas pagal vienodo dydžio normą).

I.6. Audito metodas

Vienodo dydžio normos netiesioginėms išlaidoms atveju valstybės narės gali pageidauti pateikti atsakingam generaliniam direktoratui (Užimtumo, socialinių reikalų ir lygių galimybių GD arba Regioninės politikos GD) sistemos aprašymą ir skaičiavimo metodą *ex ante* susitarimui. Generaliniai direktoratai apsvarstys pateiktus sistemų aprašymus atsižvelgdami į IV skyriaus 2 punkte išdėstytas sąlygas. Atsakingam generaliniam direktoratui palankiai įvertinus pateiktus sistemų duomenis, generalinis direktorius atsakingai nacionalinei valdžios institucijai raštu praneš, kad sistema patvirtinta. Vėlesnių Komisijos auditų metu gali būti tikrinama: 1) pagrindas, kuriuo remiantis apskaičiuota vienodo dydžio norma (tikrinami Komisijos anksčiau neištirti pirminiai duomenys ir metodiniai elementai); 2) ar patvirtintoji sistema teisingai taikoma veiksmams ir 3) kurioms projekto tiesioginėms išlaidoms taikoma vienodo dydžio norma arba koks jų apskaičiavimo metodas. Nacionalinės valdžios institucijos ir Komisija netikrins finansinių netiesiogines išlaidas patvirtinančių dokumentų.

Iš anksto nepateikus sistemos aprašymo ir Komisijai jo nepatvirtinus, Komisija, taikydama IV.3 skyriuje aprašytą bendrąjį metodą, atliks apskaičiavimo metodo auditą – siekdama užtikrinti, kad laikomasi „iš anksto nustatytų laikantis teisingo, sąžiningo ir patikrinamo apskaičiavimo metodo“ sąlygų, – ir teisingo vienodo dydžio normos taikymo auditą – jį sudarys tiesioginių veiksmo išlaidų, kurioms taikoma vienodo dydžio norma, auditas. Apskaičiavimo metodo patikrinimas bus atliktas vadovaujantiosios institucijos arba tarpinės įstaigos lygmeniu, o vienodo dydžio normos taikymas bus tikrinamas paramos gavėjo lygmeniu.

Numatoma, kad nacionalinių sistemų aprašymuose turėtų būti pateikta aiški ir nedviprasmiška tiesioginių išlaidų ir (arba) netiesioginių išlaidų apibrėžtis arba iš anksto sudarytas visų tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų, kuriomis remiantis nustatyta vienodo dydžio norma, sąrašas. Atlikdami paramos gavėjų veiksmų auditą, auditoriai tikrins, ar teisingai klasifikuojamos išlaidos ir ar jos nėra deklaruojamos dukart – kaip tiesioginės ir netiesioginės. Atliekamas tik tų išlaidų punktų, kurie deklaruojami kaip tiesioginės išlaidos, finansinių patvirtinamųjų dokumentų auditas, nes paramos gavėjas neprivalo pranešti apie netiesiogines išlaidas, kompensuojamas pagal vienodo dydžio normą, arba jų pagrįsti.

Nacionalinės valdžios institucijos neturėtų leisti taikyti tokios praktikos kaip didžiosios „netiesioginių išlaidų“ dalies perkėlimas į laikotarpio pradžią nepatyrus tiesioginių išlaidų siekiant išvengti, pavyzdžiui, nuostolių $n+2/n+3$ metais.

Nustatyti faktai laikomi pažeidimais, jeigu, pavyzdžiui:

- į rezultatus, gautus taikant apskaičiavimo metodą, nebuvo atsižvelgta nustatant normas;
- paramos gavėjas nesilaikė nustatytų normų arba deklaravo netinkamas finansuoti tiesiogines išlaidas, neįtrauktas į vadovaujančiosios institucijos nustatytas tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų kategorijas;
- tas pats išlaidų punktas dukart deklaruojamas kaip „tiesioginės“ išlaidos (apskaičiuotos pagal faktinių išlaidų principą) ir kaip „netiesioginės“ išlaidos (kurioms taikoma vienodo dydžio norma);
- tiesioginės išlaidos sumažinamos proporcingai nesumažinus vienodo dydžio netiesioginių išlaidų sumos.

Jeigu auditoriai aptinka su projekto tiesioginėmis išlaidomis susijusį pažeidimą, netiesioginės išlaidos taip pat turėtų būti proporcingai sumažinamos, nes priešingu atveju jos viršys normą, nustatytą atsižvelgiant į tinkamas finansuoti tiesiogines išlaidas.

II SKYRIUS

Vienodo dydžio normos išlaidos, apskaičiuotos taikant standartinius vieneto įkainius

II.1.2. BENDRIEJI PRINCIPAI, REGLAMENTUOJANTYS VIENODO DYDŽIO NORMOS IŠLAIDAS, APSKAIČIUOTAS TAIKANT STANDARTINIUS VIENETO ĮKAINIUS

Vienodo dydžio normos išlaidų, apskaičiuotų taikant standartinius vieneto įkainius, atveju veiksmui vykdyti valstybės dotacijos bus skiriamos remiantis kiekybiškai įvertinta veikla, įvykdytomis užduotimis ar gautais rezultatais, padaugintais iš valstybių narių nustatytų standartinių vieneto įkainių. Ši galimybė gali būti taikoma bet kurios rūšies dotacijai, projektui ar projekto daliai, kai galima nustatyti su veikla ir standartiniu vieneto įkainiu susijusius kiekius. Standartiniai vieneto įkainiai paprastai taikomi lengvai nustatomiems kiekiams, pvz., mokymo valandoms, mokymo dienoms, gautiems pažymėjimams, baigtiems mokymo moduliams, konsultantų išdirbtoms valandoms, nakvynėms viešbutyje ar maitinimui.

Standartinis vieneto įkainis gali būti orientuotas į procesą, t. y. siekiama faktines veiksmo vykdymo išlaidas padengti kuo tiksliau jas suapvalinus.

3 pavyzdys. 1 000 valandų trukmės 20 žmonių aukšto lygio IT mokymams organizuoti valstybės dotacija gali būti apskaičiuota mokymo valandos kainą padauginus iš bendro kiekvienam mokomam asmeniui skiriamų valandų skaičiaus. Valandos kaina iš anksto nustatyta vadovaujančiosios institucijos ir nurodyta sprendime skirti dotaciją. Jeigu, tarkim, vadovaujančioji institucija kiekvienam mokomam asmeniui nustato 7 EUR per valandą mokymo kainą, didžiausia projektui skirta dotacija būtų: 1 000 valandų x 20 mokomų asmenų x 7 EUR vienam mokomam asmeniui per valandą = 140 000 EUR.

Baigus įgyvendinti veiksmą, galutinė dotacija bus išmokėta pagal faktinį kiekvienam mokomam asmeniui skirtų valandų skaičių (į kurį gali įeiti tam tikras pateisinto nebuvimo atvejų skaičius – norėdami gauti išsamesnę informaciją, žr. šio skyriaus 2 punkto b papunktį) remiantis faktiniu mokomų asmenų dalyvavimu ir įvykusiais kursais. Jei galiausiai paaiškėja, kad mokymuose dalyvavo tik 18 žmonių, šeši iš jų mokėsi po 900 valandų, penki – po 950 valandų, penki – po 980 valandų, o likę du – po 1 000 valandų, bendrą valandų skaičių padauginus iš mokomų asmenų skaičiaus bus: $900 \times 6 + 950 \times 5 + 980 \times 5 + 1\,000 \times 2 =$ iš viso 17 050 mokymo valandų padauginus iš mokomų asmenų skaičiaus. Bus išmokėta tokio dydžio dotacija: 17 050 mokymo valandų x 7 EUR = 119 350 EUR.

Mokėjimo schemoje gali būti numatytos tarpinės išmokos pagal įgyvendintą deklaruotų valandų skaičių. Tačiau bet kuriuo atveju dotacija mokama remiantis veiksmo įgyvendinimo pažanga, be faktinių išlaidų pagrindimo.

3a pavyzdys. Paramos gavėjas – regioniniai rūmai – organizuoja konsultacijas mažosioms ir vidutinėms regiono įmonėms. Konsultacijas teikia regioninių rūmų patarėjai. Remiantis ankstesnėmis rūmų patarimojo skyriaus sąskaitomis apskaičiuojama, kad vienos konsultacijų dienos kaina – 350 EUR. Paramos suma bus apskaičiuota pagal šią formulę: dienų skaičius x 350 EUR.

3b pavyzdys. Mažųjų ir vidutinių įmonių inovacijų projektai

Tam tikrų rūšių MVĮ skirtuose mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros bei inovacijų srities projektuose pagrindinę išlaidų dalį sudaro personalo išlaidos. Galimybė taikyti standartinius vieneto įkainius šioms MVĮ yra sveikintinas supaprastinimas. Vieneto įkainis veiklai šiuo atveju išreiškiamas kaip valandinis tarifas, taikomas personalo faktiškai išdirbtų valandų skaičiui. Jis iš anksto nustatomas sprendime skirti dotaciją, kuriame numatoma didžiausia galima finansinės paramos suma, apskaičiuojama didžiausią galimą išdirbtų valandų skaičių padauginus iš vieneto įkainio (apskaičiuotos projekte dalyvavusio personalo išlaidos).

Siekiant padengti faktines išlaidas kuo tiksliau jas suapvalinus ir atsižvelgiant į regionų ir filialų skirtumus, standartinis vieneto įkainis nustatomas kaip valandinis tarifas pagal šią formulę:

Valandinis tarifas = bendras metinis atlygis (įskaitant teisinius įsipareigojimus) padalintas iš teisėto darbo valandų vidurkio (atsižvelgiant į kasmetinius atostogų laikotarpius). Pavyzdžiui: valandinis tarifas = 60 000 EUR / (1980 valandų – 190 kasmetinių atostogų valandų) = 60 000/1 790 = 33,52 EUR per valandą.

Finansinė parama veiksmui skaičiuojama valandinį tarifą padauginus iš faktinio patikrinto išdirbtų valandų skaičiaus. Todėl MVĮ turi saugoti visus patvirtinamuosius dokumentus, kuriais įrodomas projekto personalo išdirbtų valandų skaičius. Iš esmės, jei patikrinus paaiškėja, kad išdirbtų valandų skaičius mažesnis, galutinė išmokos suma taip pat sumažinama.

Standartinis vieneto įkainis gali būti orientuotas į procesą, kaip pirmiau pateiktuose pavyzdžiuose, arba į rezultatą, kaip toliau pateiktame pavyzdyje:

4 pavyzdys. Šešių mėnesių trukmės pagalbos ieškantiesiems darbo programa (toliau – veiksmas) galėtų būti finansuojama pagal standartinį vieneto įkainį (pvz., 2 000 EUR žmogui) kiekvienam iš 20 veiksmo dalyvių, gavusiam darbą ir išlaikusiam jį tam tikrą iš anksto nustatytą laikotarpį, pvz., šešis mėnesius. Didžiausia galima dotacija šiam veiksmui apskaičiuojama taip: 20 asmenų x 2 000 EUR vienam asmeniui įdarbinti = 40 000 EUR.

Galutinė valstybės dotacija išmokama pagal faktiškai įgyvendinant veiksmą įvykdytas užduotis: jeigu tik 17 asmenų buvo įdarbinti ir išlaikė savo darbo vietas nustatytą laikotarpį, galutinė išmoka paramos gavėjui yra 17 x 2 000 EUR = 34 000 EUR.

Vadovaujančioji institucija taip pat gali numatyti skirtingus standartinius vieneto įkainius skirtingoms veiklos rūšims (pvz., vienokį vieneto įkainį vieno asmens „teorinio mokymo“ valandai, kitokį – vieno asmens „praktinio mokymo“ valandai ir dar kitokį – vėlesniam darbui su vienu asmeniu).

II.2. POVEIKIS FINANSŲ VALDYMUI

Be išankstinių išmokų paramos gavėjams, remiantis realia veiksmo įgyvendinimo pažanga, išmokų veiksmui scheme gali būti numatytos tarpinės išmokos arba tik galutinė išmoka (deklaruotas ir patikrintas išdirbtų valandų skaičius x mokomų asmenų skaičius, kaip 3 pavyzdyje). Bet kuriuo atveju galutinė dotacijos suma išmokama remiantis faktiniu veiksmo įgyvendinimu, šį faktą tinkamai patvirtinus paramos gavėjui ir patikrinus vadovaujančiajai institucijai ar tarpinei įstaigai, paramos gavėjui neprivalant pagrįsti faktinių veiksmo išlaidų. Vienas pagrindinių skirtumų kalbant apie „faktinėmis išlaidomis“ pagrįstą veiksmą yra tai, kad

nesiremiama individualiais finansiniais išlaidų, apskaičiuotų pagal standartinį vieneto įkainį, patvirtinimo dokumentais. **Iš tiesų, taikant standartinio vieneto įkainį, iš esmės galima apytikriai nustatyti faktines veiksmo išlaidas.** Priešingai nei „vienkartinės išmokos“ atveju, „standartinio vieneto įkainio“ metodas nėra pagrįstas iš anksto nustatyta bendra išmokos suma, skiriama už tam tikrą veiksmo rezultatą: galutinė išmoka paramos gavėjui priklauso nuo faktiškai įgyvendintų rezultatų kiekio.

Taigi taikant standartinius vieneto įkainius reikėtų atsižvelgti į šiuos aspektus:

1) Veiksmui taikomo standartinio vieneto įkainio apskaičiavimo pagrindas turi būti teisingas, sąžiningas ir patikrinamas. Standartinis vieneto įkainis (pvz., 7 EUR per mokymo valandą kiekvienam mokomam asmeniui arba 2 000 EUR, kaip 3 ir 4 pavyzdžiuose) turi būti nustatomas pagrįstai.

2) Atsižvelgiant į tai, kad išmokos bus apskaičiuojamos pagal kiekius, paramos gavėjas turėtų deklaruojamus kiekius patvirtinti, pagrįsti ir išsaugoti, kad vėliau būtų galima atlikti jų patikrinimus ir auditą. Tarpinėms įstaigoms, vadovaujančiosioms institucijoms ar auditoriams atliekant patikrinimus reikės patvirtinamųjų dokumentų, kuriais būtų pagrįsti paramos gavėjo deklaruoti kiekiai, t. y. **parodyta, kad nurodoma veikla ar užduotys iš tiesų buvo įgyvendinti.** Visų pirma tai reiškia, kad atliekant patikrinimus, ypač su materialia veikla nesusijusio veiksmo patikrinimus, pagal Reglamento (EB) Nr. 1828/2006 13 straipsnį daugiau dėmesio bus skiriama ne finansiniams aspektams (patvirtinamos faktinės išlaidos, bet taip pat pateikiami atitinkami duomenys, įrodantys, kad veiksmas buvo įgyvendintas), o techniniams ir fiziniams veiksmo aspektams, **ypatingą svarbą teikiant patikrinimams vietoje.**

Tokiomis sąlygomis dotacija, **apskaičiuota ir suteikta taikant standartinį vieneto įkainį, laikoma įrodytomis išlaidomis kaip ir sąskaitomis pagrįstos faktinės išlaidos.**

II.3. SVARBIAUSI ASPEKTAI, Į KURIUS VADOVAUJANČIOJI INSTITUCIJA TURĖTŲ ATKREIPTI DĖMESĮ

Kai vadovaujančioji institucija nusprendžia taikyti standartinius vieneto įkainius, jai turi atkreipti ypatingą dėmesį į šiuos aspektus:

a) Pagal Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 7 straipsnio 4 dalies ii punktą ir Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 11 straipsnio 3 dalies b punkto ii papunktį *standartiniai vieneto įkainiai taikomi tik dotacijoms;*

b) *Standartinių vieneto įkainių apskaičiavimo metodas* turi būti nustatytas iš anksto teisingu, sąžiningu ir patikrinamu pagrindu (žr. IV skyriaus 2 punktą);

c) *Įgyvendintų kiekių ir išmokų ryšys.*

Iš esmės sumažėjus deklaruojamiems kiekiams (palyginti su numatytu didžiausiu galimu kiekiu) galutinė išmoka turėtų sumažėti „nepaisant“ faktinių veiksmo išlaidų.

Tačiau valdymo sistema turėtų būti tokia, kad taip pat būtų galima atskirti, kai kiekybiniai tikslai (nesvarbu, ar jie grindžiami veikla, ar rezultatu) neįvykdomi dėl nepriklausančių nuo paramos gavėjo valios išorės veiksnių, o ne dėl paramos gavėjo kaltės. Pavyzdžiui, kai išmoka išmokama pagal formulę „valandų skaičius x mokomų asmenų skaičius“, ji neturėtų būti mažinama dėl pateisinto dalyvių nebuvimo, pvz., dėl ligos. Be to, sprendime skirti dotaciją turėtų būti aiškiai nurodytas didžiausias galimas leistinių nebuvimo atvejų skaičius, mažiausias galimas mokymo

valandų skaičius, kurį mokomas asmuo turėtų išdirbti, kad atitiktų dalyvavimo veiksmo reikalavimus, mokymo sistemos tipas (privalomas dalyvavimas nuo pat mokymų pradžios, iš mokymų pasitraukusių asmenų pakeitimas ir t. t.). Tokios „išimtys“, žinoma, turi būti aiškiai apibrėžtos *ex ante* sprendime skirti dotaciją arba kitame dokumente, turinčiame vienodą teisinę galią, ir nustatytos visiems panašiams veiksams.

d) Deklaruotų kiekių pagrindimas

Reikėtų taip pat pabrėžti, kad kai kurių rūšių standartinius vieneto įkainius gali būti sunkiau pagrįsti nei kitus. Todėl tinkamo vieneto įkainio pasirinkimas turės didelės svarbos vadovaujančiajai institucijai ir paramos gavėjams supaprastinimo, administracinės naštos ir klaidų rizikos atžvilgiu.

Atsižvelgiant į tai, kad finansavimas 3 ir 3a pavyzdžiuose orientuotas į procesą, darbo grafikai, kuriuose išsamiai nurodoma mokymo veikla ir patvirtinamas faktinis mokomų asmenų ir mokytojų dalyvavimas, tebebus reikalingi.

Kita vertus, jeigu, kaip 4 pavyzdyje, vieneto kainos nustatytos siekiant apskaičiuoti dotacijos dydį pagal darbą gavusių ir nustatytą laikotarpį jų išlaikiusių žmonių skaičių, vieninteliai reikalingi patvirtinamieji įrodymai būtų asmens tinkamumo pagrindimas pagal iš anksto nustatytus tinkamumo kriterijus ir įrodymas, kad asmuo buvo įdarbintas ir išlaikė savo darbo vietą mažiausiai šešis mėnesius. Tokie įkainiai yra aiškiai orientuoti į užduočių įgyvendinimą ir juos lengviau pagrįsti, bet jie apima tik vieną veiklos aspektą.

e) Standartinių vieneto įkainių parinkimas

Apskritai parenkant standartinius vieneto įkainius reikėtų atsižvelgti į finansuojamų veiksmų rūšį (-is). Pavyzdžiui, net jeigu toks standartinis vieneto įkainis kaip „žmonės, turintys darbą po trijų mėnesių“ yra politiškai svarbus ir laukiamas daugelio veiksmų rezultatas, būtų netinkama apmokėti visus veiksmus pagal šį kriterijų, jeigu finansuojama veikla (pvz., mokymas) nėra tiesiogiai susijusi su įdarbinimu, kuriam gali turėti įtakos daugelis kitų išorės įvykių (pvz., finansų ir ekonomikos krizė).

Vien „į rezultatą orientuota“ standartinių vieneto įkainių sistema gali pasirodyti esanti ypač rizikinga. Jeigu dalis rezultato nepriklauso nuo vykdant veiksmą įgyvendintų užduočių ir kokybės, yra rizika, kad veiksmų ir paramos gavėjų išlaidos bus nepakankamai padengtos. Tai ypač taikytina veiksams, orientuotiems į su sunkumais susiduriančių asmenų grupes: tokiais atvejais paprastai nelaukiama labai gerų rezultatų; taikant šią rezultatais grindžiamą dotacijų skyrimo sistemą paramos gavėjas būtų priverstas rinktis vieną iš šių variantų: a) atsisakyti įgyvendinti veiksmą esant tokiai dotacijų skyrimo sistemai; b) įgyvendinti veiksmą iš anksto žinodamas, kad patirs nuostolių, nebent rastų papildomų finansavimo šaltinių (dvigubo finansavimo rizika) arba c) „diskriminuoti“ dalyvius (atrinkti tuos, kurie turi daugiausia galimybių pasiekti nustatytus rezultatus) ar sumažinti laukiamų rezultatų pasiekimo standartus.

Įgyvendinant vieną veiksmą galima derinti skirtingus standartinius vieneto įkainius (pvz., į užduočių įgyvendinimą ir į rezultatą orientuotus standartinius vieneto įkainius), jeigu skirtingi vieneto įkainiai taikomi skirtingoms išlaidoms padengti.

Galiausiai pasirinkęs standartinius vieneto įkainius, paramos gavėjas turėtų galimybę padengti fiksuotas išlaidas, palyginti su kintamomis išlaidomis, susijusiomis su faktiniu mokomų asmenų dalyvavimu. Pirmiau pateiktame 3 pavyzdyje paramos gavėjas turės padengti fiksuotas išlaidas už mokymo patalpas, mokytojus ir t. t. neatsižvelgiant į tai, kiek mokomų asmenų kasdien dalyvavo mokymuose ir koks buvo galutinis jų skaičius. Jeigu dalyvių buvo dviem asmenimis mažiau nei

numatyta sprendime skirti dotaciją ir dirbta beveik 3 000 valandų mažiau nei planuota, galutinė išmoka veiksmo išlaidoms padengti gali būti mažesnė nei faktinės paramos gavėjo išlaidos.

Apibendrinant galima padaryti išvadą, kad vadovaujančiosioms institucijoms bus labai svarbu pasirinkti tinkamus standartinius vieneto įkainius ir jos turėtų atsižvelgti į visus galimus pranašumus ir trūkumus. Idealaus standartinio vieneto įkainio savybės galėtų būti tokios: aiški ir tiesioginė sąsaja su veiksmu, lengvai pagrindžiami kiekiai, užtikrinamas veiksmo ir paramos gavėjo išlaidų ekonominis balansas, mažinama dalyvių „diskriminacijos“ rizika, aiškiai atskiriama dotacija ir viešieji pirkimai. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1828/2006 13 straipsnį atliekant veiksmo, kuriam taikomi standartiniai vieneto įkainiai, patikrinimus, ypač su materialia veikla nesusijusio veiksmo patikrinimus, daugiau dėmesio bus skiriama ne finansiniams, o techniniams ir fiziniams veiksmo aspektams, **ypatingą svarbą teikiant patikrinimams vietoje.**

II.4 AUDITO METODAS

Komisija netikrins finansinių išlaidas, kurioms taikomas standartinis vieneto įkainis, patvirtinančių dokumentų. Audito metu bus tikrinamas standartinį vieneto įkainių apskaičiavimo metodas ir šio metodo taikymo pavieniuose projektuose teisingumas. Apskaičiavimo metodo patikrinimas bus atliekamas vadovaujančiosios institucijos arba tarpinės įstaigos lygmeniu, o vienodo dydžio normos taikymo teisingumas bus tikrinamas paramos gavėjo lygmeniu.

Audito metu daugiausia dėmesio bus skiriama patikrinti, ar įvykdytos įgyvendintų užduočių atžvilgiu nustatytos išlaidų atlyginimo sąlygos. Tai gali būti mokymo valandos (iš anksto nustatyta suma, mokama už vieną mokymo valandą, – tokiu atveju auditorius turėtų patikrinti įgyvendintą mokymo valandų skaičių), darbo valandos (fiksuoja suma, mokama už vieną darbo valandą, pvz., mokslinių tyrimų programose, – tokiu atveju auditorius turėtų patikrinti, kiek valandų dirbta), dienpinigiai (kasdien mokama fiksuota suma – tokiu atveju auditorius turėtų patikrinti faktinį kelionės dienų skaičių) arba kiti pagal projekto rūšį nustatyti vienetai.

Visais atvejais auditorius tikrins, ar deklaruota suma atitinka standartinį prekių ar paslaugų vieneto įkainį, padaugintą iš faktinio atliktų vienetų skaičiaus. Jeigu kvietime teikti paraiškas arba sprendime skirti dotaciją nustatytos kitos sąlygos, auditoriai tikrins ir šių sąlygų įgyvendinimą.

Į tarifas pagal standartinius tam tikrų prekių ar paslaugų vieneto įkainius gali būti įtrauktas netiesioginių (pridėtinių) išlaidų komponentas.

Nustatyti faktai laikomi pažeidimais, jeigu, pavyzdžiui:

- neatsižvelgta į rezultatus, gautus taikant išlaidų atlyginimui nustatytą apskaičiavimo metodą. Pavyzdžiui, jei standartinis taikytinas įkainis – 10 EUR už vieną mokymo valandą, ten, kur deklaruojama didesnė suma už valandą, bus pritaikyta finansinė korekcija;
- nėra įgyvendintas užduotis patvirtinančių dokumentų arba jos patvirtintos tik iš dalies, tačiau visiškai padengtos išlaidos joms įgyvendinti. Pavyzdžiui, jei apskaitoma 100 000 valandų (x mokomų asmenų), bet tik 85 700 valandų patvirtinamos atitinkamais dokumentais, skirtumui bus pritaikyta finansinė korekcija.

III SKYRIUS

Vienkartinės išmokos

III.1. BENDRIEJI PRINCIPAI, REGLAMENTUOJANTYS VIENKARTINES IŠMOKAS

Nedidelio masto veiksams ir mažoms įstaigoms vienkartinės išmokos gali gerokai supaprastinti išlaidų deklaravimą, nes struktūrinių fondų finansinės taisyklės gana griežtos. Taikant faktinių išlaidų atlyginimo sistemą smulkiems vietos paramos gavėjams, jie dažnai turėjo mokėti už labai specializuotas šios srities žinias. Todėl šie paramos gavėjai labai nenoriai kreipiasi į struktūrinius fondus dėl paramos, net jeigu jų vykdomi veiksmai visiškai atitinka ES strateginius prioritetus.

Kalbant apie bendrąsias sumas visos tinkamos finansuoti veiksmo išlaidos arba jų dalis atlyginamos iš anksto nustatytos vienkartinės išmokos pagrindu (vienkartinės išmokos nustatymas turėtų būti pagrįstas) pagal iš anksto apibrėžtas susitarimo dėl veiklos ir (arba) rezultatų sąlygas. Dotacija išmokama jeigu įvykdomos iš anksto apibrėžtos susitarimo dėl veiklos ir (arba) rezultatų sąlygos.

Vienkartinė išmoka – tai proporcingumo principo taikymas siekiant palengvinti administracinę našta įgyvendinant mažus veiksmus ir gerinti NVO (bet ne tik NVO) galimybes pasinaudoti struktūriniais fondais.

Todėl į Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 7 straipsnio 4 dalies iii papunkčio ir Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 11 straipsnio 3 dalies b punkto iii papunkčio taikymo sritį patenkančios vienkartinės išmokos gali būti tik mažesnės nei 50 000 EUR. Ši suma atitinka veiklai, kuri remiama skiriant bendrąją sumą, skiriamą viešųjų lėšų sumą (be privačiojo sektoriaus įnašo, jei toks yra). Net jeigu būtų skiriamos kelios vienkartinės išmokos skirtingų kategorijų tinkamoms finansuoti išlaidoms arba skirtingų tą patį veiksmą sudarančių projektų išlaidoms padengti (žr. IV skyriaus 4 punktą), visos tam veiksmui skiriamos vienkartinės išmokos negali viršyti 50 000 EUR.

5 pavyzdys. Lopšelių-darželių administruojančiai NVO reikalinga parama naujai veiklai pradėti. Ji prašo vienkartinės išmokos pateikdama išsamų biudžeto projektą, skirtą veiklai pradėti ir jai vykdyti vienus metus. Praėjus pirmiesiems metams veikla būtų tęsiama savarankiškai. Pavyzdžiui, bendrąja suma būtų padengtos šios išlaidos: vieno asmens, vienus metus atsakingo už vaikų priežiūrą, atlyginimas, naujos įrangos nusidėvėjimas, su šia nauja veikla susijusios reklamos išlaidos ir netiesioginės šios veiklos išlaidos: valdymas ir apskaita, mokesčiai už vandenį, elektrą, šildymą, nuomą ir t. t.). Remdamasi išsamiu biudžeto projektu ir palyginusi šį veiksmą su panašiu veiksmu vadovaujančioji institucija skiria visas šias išlaidas padengiančią 47 500 EUR bendrąją sumą. Baigus veiksmą ši suma būtų sumokėta NVO pagal įgyvendintas užduotis – jeigu buvo papildomai prižiūrima 10 vaikų (įprastas skaičius). Taigi pagrįsti su šia veikla susijusių faktinių išlaidų nereikėtų.

Vienkartinė išmoka taip pat galėtų būti skiriama teikiant dotacijas, kai standartiniai vieneto įkainiai nėra tinkamas sprendimas, pvz., rengiant priemonių rinkinį, organizuojant nedidelį vietos seminarą ir t. t.

6 pavyzdys. Romų NVO prašo organizuoti vietos seminarą ir parengti medžiagos apie romų bendruomenės socialinę ir ekonominę padėtį valstybės narės regione rinkinį. Į sprendimą skirti dotaciją bus įtrauktas išsamus biudžeto projektas ir dotacijos tikslai: 1) seminaro organizavimas ir 2) medžiagos rinkinio parengimas siekiant informuoti regiono darbdavius apie specifines romų problemas.

Atsižvelgdama į veiksmo mastą ir tikslą (mažas veiksmas, kurio išlaidas nelengva kiekybiškai įvertinti taikant standartinį vieneto įkainį) ir paramos gavėjo pobūdį (vietos NVO) vadovaujančioji institucija nusprendžia naudoti bendrąją sumą.

Bendrąjai sumai apskaičiuoti vadovaujančiajai institucijai reikės išsamaus kiekvieno veiksmo biudžeto projekto; po derybų dėl išsamaus biudžeto projekto nustatyta vienkartinė išmoka – 45 000 EUR – padalijama dviem projektams: 25 000 EUR seminarui ir 20 000 EUR medžiagos rinkiniui.

Jeigu įvykdomos dotacijos skyrimo sąlygos (organizuojamas seminaras, parengiamas medžiagos rinkinys), 45 000 EUR suma bus sumokėta baigus veiksmą. Norint gauti dotaciją, reikalingi patvirtinamieji dokumentai (vėliau jie turi būti išsaugoti) – seminaro organizavimo įrodymai ir parengtas galutinis medžiagos rinkinys. Jeigu įgyvendinamas tik vienas projektas (pvz., seminaras), dotacija bus atitinkamai sumažinta iki 25 000 EUR atsižvelgiant į dotacijos skyrimo sąlygas (atsižvelgiant į abiejų projektų tarpusavio ryšį, gali būti numatytas atitinkamas sąlygos punktas).

7 pavyzdys. Siekdama reklamuoti vietos produktus, grupė mažų įmonių nori kartu dalyvauti komercinėje mugėje. Atsižvelgdama į nedideles veiksmo išlaidas vadovaujančioji institucija nusprendžia naudoti bendrąją sumą viešosios paramos dydžiui apskaičiuoti. Šiuo tikslu įmonių prašoma pateikti stendo nuomos, montavimo ir naudojimo išlaidų biudžetą. Remiantis šiuo pasiūlymu nustatoma 20 000 EUR vienkartinė išmoka. Ši suma paramos gavėjui bus išmokėta pateikus dalyvavimo mugėje įrodymą. Sutarto 20 000 EUR biudžeto dokumentas turėtų būti saugomas, kad vėliau būtų galima atlikti auditą (vienkartinės išmokos apskaičiavimo *ex ante* patikrinimą).

III.2. POVEIKIS FINANSŲ VALDYMUI

Be išankstinių išmokų paramos gavėjams, sprendime skirti dotaciją gali būti numatytos tarpinės išmokos ir galutinė išmoka arba tik galutinė išmoka. Bet kuriuo atveju galutinė dotacijos suma išmokama tik baigus veiksmą, šį faktą tinkamai patvirtinus paramos gavėjui ir patikrinus vadovaujančiajai institucijai ar tarpinei įstaigai, paramos gavėjui neprivalant pagrįsti faktinių išlaidų. Vienas pagrindinių skirtumų kalbant apie „faktinėmis išlaidomis“ pagrįstus veiksmus yra tai, kad nesiremiama pavieniais finansiniais išlaidais, apskaičiuotas vienkartinės išmokos taikymo pagrindu, patvirtinančiais dokumentais. **Kaip ir standartinių vieneto įkainių atveju, taikant vienkartinę išmoką iš esmės galima apytikriai nustatyti faktines veiksmo išlaidas.**

Taigi naudojant vienkartinės išmokas reikėtų atsižvelgti į šiuos aspektus:

1) Vienkartinės išmokos apskaičiavimas turi būti teisingas, sąžiningas ir patikrinamas. Vienkartinė išmoka (pvz., 45 000 EUR kaip 6 pavyzdyje) turi būti nustatoma pagrįstai ir šis pagrindimas bei visi jo duomenys, kuriais remiantis nustatoma vienkartinė išmoka, yra veiksmo audito sekos dalis.

2) Atsižvelgiant į tai, kad išmokos bus apskaičiuojamos įgyvendinus sprendimą skirti dotaciją nurodytam veiksmui, paramos gavėjas turėtų veiksmo įgyvendinimo įrodymą (-us) patvirtinti, pagrįsti ir išsaugoti, kad vėliau būtų galima atlikti jo patikrinimus ir auditą.

Tarpinėms įstaigoms, vadovaujančiosioms institucijoms ar auditoriams atliekant patikrinimus reikės patvirtinamųjų dokumentų, kuriais būtų įrodyta, **kad nurodomi veiksmai iš tiesų buvo**

įgyvendinti. Kaip ir standartinių vieneto įkainių atveju, pagal Reglamento (EB) Nr. 1828/2006 13 straipsnį atliekant patikrinimus, ypač su materialia veikla nesusijusius patikrinimus, daugiau dėmesio bus skiriama ne finansiniams aspektams (faktinių išlaidų pagrindimui ar atitinkamų duomenų, įrodančių, kad veiksmas buvo įgyvendintas, nuoseklumui), o techniniams ir fiziniams veiksmo aspektams. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti patikrinimams vietoje.

Kaip ir standartinių vieneto įkainių atveju, tokiomis sąlygomis išlaidos, apskaičiuotos ir atlygintos skiriant vienkartinę išmoką, laikomos įrodytomis išlaidomis kaip ir sąskaitomis pagrįstos faktinės išlaidos.

III.3. SVARBIAUSI ASPEKTAI, Į KURIUOS VADOVAUJANČIOJI INSTITUCIJA TURĖTŲ ATKREIPTI DĖMESĮ

Kai vadovaujančioji institucija nusprendžia taikyti vienkartinę išmoką, ji turi atkreipti ypatingą dėmesį į šiuos aspektus:

a) Pagal Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 7 straipsnio 4 dalies iii punktą ir Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 11 straipsnio 3 dalies b punkto iii papunktį vienkartinės išmokos taikomos tik dotacijoms.

b) Vienkartinė išmokų apskaičiavimo metodas turi būti nustatytas iš anksto teisingu, sąžiningu ir patikrinamu pagrindu (žr. IV skyriaus 2 punktą)

c) Igyvendinto veiksmo ir išmokų ryšys

Pagrindinis vienkartinė išmokų ir standartinių vieneto įkainių sistemos skirtumas: išmoka paramos gavėjui nėra proporcinga kiekiams. Taikant standartinius vieneto įkainius, kiekiams sumažėjus dotacija taip pat proporcingai sumažėja. Taikant vienkartinę išmoką tokio proporcingo kiekių ir išmokų ryšio nėra. Dotacijos dydžio apskaičiavimas yra labiau „dvejopas“. Pavyzdžiui, 6 pavyzdyje, jeigu seminaras organizuojamas, bus išmokėta 25 000 EUR dotacija, jeigu ne – nieko nebus išmokėta.

Toks metodas turi svarbių padarinių – net jeigu tai nėra privaloma, siekiant išvengti „pernelyg dvejopo“ metodo taikymo reikėtų numatyti galimybę, kad bus keli galutinių išmokų lygiai; pvz., organizuojant seminarą galima numatyti du etapus: pirma – koncepcinis etapas (apibrėžiama programa, išplatinami kvietimai ir t. t.), antra – paties seminaro įgyvendinimas (išlaidos patalpoms, maitinimas ir t. t.).

Mažų veiksmų atveju, kai galima nustatyti tam tikrus kiekius, valdžios institucijos turėtų pasirinkti vienkartinę išmoką arba standartinius vieneto įkainius. Pavyzdžiui, supaprastintame 5 pavyzdyje apie lopšelių-darželių dotacija būtų išmokėta, jeigu lopšelyje-darželyje būtų sukurta darbo vieta, kuri išlaikyta 12 mėnesių. Taikant „dvejopą“ metodą, jeigu darbo vieta būtų sukurta ir išlaikyta tik 10 mėnesių, būtų išmokėta 0 EUR. Kitas sprendimas būtų taikyti mėnesinėmis išlaidomis pagrįstą standartinį vieneto įkainį, kuris tokiu atveju būtų daug patogesnis nei vienkartinės išmokos. Dar vienas sprendimas taikant vienkartinę išmoką būtų padengti išlaidas, jeigu darbo vieta buvo sukurta ir išlaikyta 12 mėnesių per 15 mėnesių laikotarpį.

d) Galutinio vienkartinės išmokos dydžio pagrindimas

Sprendimo paramos gavėjui skirti dotaciją projektas turi būti parengtas labai atidžiai siekiant nustatyti, kuriuo pagrindu bus mokamos išmokos ir kaip jos bus mažinamos, jei tikslai nebus pasiekti. Dotacijos sumažinimo klausimas taikant vienkartinę išmoką ypač svarbus dėl problemų, kurių gali atsirasti taikant „dvejopą“ metodą, kai yra tik du variantai – išmokėti 0% arba 100% dotacijos (žr. c punktą).

Ypač reikėtų atkreipti dėmesį į galimybę praktikoje skirti vienkartinę dotaciją. Kadangi kai kurios vienkartinės išmokos gali visiškai nepriklausyti nuo kiekių, rizikuojama, kad formuluotės apie veiklą, užduotis ar rezultatus, kurie turi būti įgyvendinti ar pasiekti norint gauti išmoką, gali būti pernelyg bendro ar kokybinio pobūdžio, ir dėl to gali būti neįmanoma išmokėti dotacijos remiantis skaidrumo ir sąžiningumo principais. Su problema, kaip suformuluoti veiklą, užduotis, kurios turi būti įgyvendintos, ar rezultatus, yra tiesiogiai susijęs jiems įvertinti reikalingų patvirtinančiųjų dokumentų klausimas: šie dokumentai taip pat turi būti nurodyti sprendime skirti dotaciją. Tai ypač svarbu su materialia veikla nesusijusių veiksmų atveju siekiant suteikti garantijas, kad veiksmas iš tiesų buvo organizuotas.

Pavyzdžiui, jeigu vienkartinė dotacija išmokama organizavus seminarą, vadovaujančioji institucija sprendime skirti dotaciją turėtų nurodyti, kokios rūšies patvirtinančiųjų dokumentų reikia pateikti siekiant patvirtinti, kad seminaras buvo organizuotas: dalyvių sąrašai, seminaro aktai, nuotraukos, spaudos straipsniai ir t. t.

e) Vienkartinės išmokos pasirinkimas

Pasirenkant veiklą, užduotis ar rezultatus, kurių išlaidoms padengti skiriama vienkartinė išmoka, laikomasi tų pačių principų, kaip ir taikant standartinius vieneto įkainius:

- juos renkantis reikėtų parodyti finansuojamų veiksmų pobūdį ir pamėginti sušvelninti išorės veiksnius, kurie gali turėti įtakos veiksmo įgyvendinimui;
- taikyti tik į rezultatą orientuotas vienkartinės išmokas rizikinga ir nereikėtų jomis didinti „pernelyg dvejojo“ metodo keliamos rizikos.

Apibendrinant galima padaryti išvadą, kad rinkdamosi tinkamą (-as) bendrąją (-ąsias) sumą (-as) vadovaujančiosios institucijos turėtų atsižvelgti į galimus pranašumus ir trūkumus, įskaitant klausimą, ar naudoti vienkartinės išmokas yra geriau nei standartinius vieneto įkainius, faktinės išlaidas arba vienodo dydžio normą netiesioginėms išlaidoms. Ideali vienkartinės išmokos savybės galėtų būti tokios: aiški sąsaja su veiksmu, lengvas ir aiškus būdas pagrįsti veiklą, užduotis ar rezultatus, užtikrinamas veiksmo ir paramos gavėjo išlaidų ekonominis balansas (ypač įvedus kelis išmokų lygius), mažinama dalyvių „diskriminacijos“ rizika, aiškiai skiriama dotacija ir viešieji pirkimai.

Itin svarbu sprendime skirti dotaciją nurodyti paramos gavėjams tikslus reikalavimus, pagal kuriuos reikės įrodyti, kad numatytos konkrečios užduotys ar rezultatai buvo įgyvendinti ar pasiekti. Pavyzdžiui, jeigu įgyvendinama ar pasiekama **tik dalis** sprendime skirti dotaciją nurodytų užduočių ar rezultatų, dotacija nebus išmokėta.

III.4 AUDITO METODAS

Komisija netikrins finansinių išlaidas, kurioms padengti skiriama vienkartinė išmoka, patvirtinančiųjų dokumentų. Audito metu bus tikrinamas vienkartinė išmokų už konkrečias įgyvendintas užduotis apskaičiavimo metodas ir jo taikymo pavieniame projekte teisingumas. Apskaičiavimo metodo patikrinimas bus atliekamas vadovaujančiosios institucijos arba tarpinės įstaigos lygmeniu, o vienkartinės išmokos naudojimo teisingumas bus tikrinamas paramos gavėjo lygmeniu.

Kaip ir taikant standartinius vieneto įkainius, audito metu daugiausia dėmesio bus skiriama patikrinimui, ar įgyvendintos užduotys, už kurias turi būti išmokėta vienkartinė išmoka. Pavyzdžiui, jeigu vienkartinė išmoka turi būti išmokama per tam tikrą laikotarpį užbaigus

mokymo programą, atliekant auditą reikia tikrinti, ar iš tiesų programa buvo užbaigta per nustatytą laikotarpį, ar ji vykdyta laikantis sprendime skirti dotaciją nustatytų sąlygų ir t. t.

Kaip ir standartinių vieneto įkainių atveju, į vienkartinės išmokas gali būti įtrauktas netiesioginių išlaidų komponentas.

Paprastai numatoma, kad vienkartinių išmokų mokėjimas yra susijęs su projekto užbaigimu. Auditoriai neturėtų patvirtinti iš anksto visiškai išmokėtų ir Komisijai deklaruotų vienkartinių išmokų, jeigu atitinkama projekto dalis pirma nėra įgyvendinta.

Paprastai vienkartinių išmokų mokėjimas bus siejamas su tam tikros prekės pagaminimu ar paslaugos suteikimu. Priešingai nei taikant standartinius vieneto įkainius, išmoka paramos gavėjui nėra proporcinga įgyvendintiems kiekiams (vienetams). Vienkartinių išmokų atveju pagaminus prekę ar suteikus paslaugą išmokama 100 % dotacijos, o nepagaminus ar nesuteikus prekės ar paslaugos arba pagaminus ar suteikus tik dalį prekės ar paslaugos dotacija neišmokama (išskyrus atvejus, kai sprendime skirti dotaciją aiškiai nurodomi tarpiniai veiksmai ir su jais susijusios išmokos). Auditoriai tikrins, ar teisingai pritaikytos sprendimo skirti dotaciją nuostatos ir ar išmokėtos ir patvirtintos sumos atitinka sprendime skirti dotaciją numatytą išmoką. Galima manyti, jog rastas pažeidimas, jei nustatoma, kad paramos gavėjas nesuteikė visų paslaugų ar nepagamino visų prekių, numatytų sprendime skirti dotaciją. Tokiais atvejais taikoma visos išmokėtos ir deklaruotos vienkartinės išmokos korekcija.

IV SKYRIUS

Bendrosios horizontaliosios nuostatos

IV.1. VIENODO DYDŽIO NORMOS NETIESIOGINĖMS IŠLAIDOMS, STANDARTINIŲ VIENETO ĮKAINIŲ IR VIENKARTINIŲ IŠMOKŲ APSKAIČIAVIMAS

Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 11 straipsnio 3 dalies b punkte ir Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 7 straipsnio 4 dalyje, užuot nustačius konkretų metodą vienodo dydžio normai netiesioginėms išlaidoms, vienkartinėms išmokoms ir standartiniams vieneto įkainiams apskaičiuoti, nustatytos keturios sąlygos, kurias turi atitikti jų apskaičiavimo metodai: apskaičiuoti reikia iš anksto, teisingai, sąžiningai ir jis turi būti patikrinamas. Šios sąlygos leidžia supaprastinti dotacijų valdymą ir veiksmingai kontroliuoti išlaidas. Iš tiesų, taikant faktinių išlaidų principą tiek projekto sąnaudų vertės, tiek kiekių kontrolė vykdoma *ex-post*, o taikant siūlomas nuostatas dėl standartinių vieneto įkainių ir vienkartinių išmokų **sąnaudų vertės kontrolė vykdoma *ex-ante* ir tik kiekių kontrolė vykdoma *ex-post*.**

IV.2. SĄLYGOS, KURIAS REIKIA ĮVYKDYTI NORINT TAIKYTI SUPAPRASTINTŲ IŠLAIDŲ MODELĮ

IV.2.1. Jis turi būti **nustatytas iš anksto**

Svarbu sprendime skirti dotaciją nurodyti paramos gavėjams tikslus reikalavimus, pagal kuriuos reikės pagrįsti deklaruotas išlaidas ir įrodyti, jog numatytos konkrečios užduotys buvo įgyvendintos ar rezultatai pasiekti.

Todėl supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės turi būti apibrėžtos *ex-ante* ir įtrauktos, pvz., į kvietimą teikti paraiškas arba vėliausiai – į sprendimą skirti dotaciją. Atitinkamos taisyklės ir sąlygos turi būti įtrauktos į veiksmų programai taikytinas nacionalines tinkamumo finansuoti taisykles¹³. Tai taip pat reiškia, kad nustačius standartinį vieneto įkainį, normą ar sumą (vienkartinių išmokų atveju) jų nebegalima keisti įgyvendinant veiksmą arba jį įgyvendinus siekiant kompensuoti išlaidų padidėjimą ar nepakankamą turimo biudžeto lėšų panaudojimą.

Reikia aiškiai nurodyti numatytų supaprastintų išlaidų atlyginimo galimybių taikymo sritį, t. y. projektų kategoriją, paramos gavėjų veiklą, kuriai jos bus taikomos.

Valstybės narės, užtikrindamos atitiktį „teisingumo ir sąžiningumo“ reikalavimams, turėtų pamėginti rasti pusiausvyrą tarp platesnės taikymo srities ir siauresnės taikymo srities, kai rizikuojama pernelyg diferencijuoti įkainius, o tada supaprastinimas netektų prasmės.

IV.2.2. Jis turi būti **teisingas**

Apskaičiuoti reikia pagrįstai, t. y. realistiškai – neturi būti nurodomi aiškiai per dideli įkainiai. Jeigu tam tikras standartinis vieneto įkainis anksčiau buvo 1–2 EUR, Komisijos tarnybos nesitiki pamatyti tą patį įkainį padidintą iki 7 EUR. Šiuo požiūriu bus itin svarbus standartiniam vieneto įkainiui, vienodo dydžio normai ar vienkartinėi išmokai nustatyti taikomas metodas. Vadovaujančioji institucija turi sugebėti paaiškinti ir pagrįsti savo pasirinkimą. „Idealus“ teisingas apskaičiavimo metodas yra toks, kurį taikant įkainius galima pritaikyti atsižvelgiant į ypatingas

¹³ Taikomos nacionaliniu arba regioniniu lygmeniu arba konkrečiai tai programai.

sąlygas ar poreikius. Pavyzdžiui, projekto vykdymas labiausiai nutolusiame regione gali kainuoti brangiau negu centriniam regione dėl didesnių transporto išlaidų; į šį elementą reikia atsižvelgti šiuose dviejuose regionuose nustatant vienkartinę išmoką ar įkainį panašioms projektams. Bet kuriuo atveju supaprastintų išlaidų atlyginimo galimybių taikymu neturi būti piktnaudžiaujama (pvz., taikant vienodo dydžio normos taisyklę neturi būti didinamos veiksmo išlaidos ir veiksmai neturi būti dalijami į kelias dalis siekiant sistemingai naudotis vienkartinėmis išmokomis).

Audito tikslas bus iširti įkainių apskaičiavimo pagrindą ir ar galiausiai nustatyti įkainiai iš tiesų atitinka šį pagrindą.

IV.2.3. Jis turi būti sąžiningas

Sąvoka „sąžiningas“ iš esmės grindžiama mintimi, kad tam tikriems paramos gavėjams ar veiksams neteikiama pirmenybė palyginti su kitais gavėjais ar kitokiomis veiksų rūšimis. Apskaičiuojant standartinį vieneto įkainį, vienkartinę išmoką ar vienodo dydžio normą turi būti užtikrinta, kad visiems paramos gavėjams ir (arba) veiksams taikomos vienodos taisyklės.

Kaip pavyzdį galima paminėti įkainių ar sumų skirtumus, kurie nėra pagrįsti objektyviomis paramos gavėjų ar veiksų savybėmis arba aiškiais politikos tikslais.

Auditoriai nepatvirtins apskaičiavimo metodų, kuriuos taikant nepagrįstai diskriminuojamos tam tikros paramos gavėjų grupės ar veiksų rūšys.

IV.2.4. Tai turi būti patikrinama

Vienodo dydžio normų, standartinių vieneto įkainių ar vienkartinių išmokų nustatymas turi būti grindžiamas dokumentiniais įrodymais, kuriuos galima patikrinti. Vadovaujančioji institucija turi sugebėti parodyti, kokių pagrindu jie buvo nustatyti. Labai svarbu užtikrinti, kad būtų laikomasi patikimo finansų valdymo principo. Šis patikrinimas gali būti audito sekos dalis. Nustatyti standartinius vieneto įkainius, vienodo dydžio normas ar vienkartinės išmokas *ex nihilo* bus nepriimtina.

Nustatydamas standartinius vieneto įkainius, vienkartinės išmokas ar vienodo dydžio normas netiesioginėms išlaidoms vadovaujančioji institucija turėtų priimti dokumentais pagrįstą (užuot priėmusi neoficialų) sprendimą, ir šiuo motyvuotu sprendimu turėtų būti nustatytas taikomas pagrindas. Iš tiesų, įgyta patirtis, susijusi su „vienodo dydžio normos netiesioginėms išlaidoms taisykle“, rodo, kad galima taikyti daug įvairių metodų vienkartinėms išmokoms ir standartiniams vieneto įkainiams iš anksto nustatyti, iš jų dažniausiai taikoma istorinių duomenų analizė (apžvalga, statistinė analizė ir t. t.).

Tačiau kiti metodai, kuriuos taikant apskaičiavimas atliekamas remiantis dabartinių faktinių išlaidų struktūros, susijusios su vieneto įkainiu, analize, pvz., dienpinigiai, mokymo stipendijos, rinkos kainos, panašūs valdžios institucijų taikomi vieneto įkainiai, taip pat gali būti taikomi, jeigu jie atitinka Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 11 straipsnio 3 dalies b punkte ir Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 7 straipsnio 4 dalyje nustatytas sąlygas ir panašiais atvejais yra taikytini.

Nors tai sukels papildomą administracinę našą, vieneto įkainius ar vienkartinės išmokas taip pat galima apskaičiuoti remiantis kandidato gauti paramą pateikto išsamaus biudžeto projekto analize lyginant jį su laukiamais rezultatais ir panašiais veiksmais.

Taip pat galima numatyti, kad valstybės narės skelbtų kvietimus teikti paraiškas: valstybė narė iš anksto paskelbtų, kokių pagrindu ji ketina apskaičiuoti vienkartinės dotacijas ir kad šis pagrindas vėlgi yra *teisingas, sąžiningas ir patikrinamas*. Tai reiškia, kad pareiškėjai turėtų žinoti kriterijus,

kuriais bus pagrįsta dotacija, ir kad šie kriterijai turėtų būti standartiniai ir taikomi visiems pareiškėjams, siekiantiems įgyvendinti tos pačios rūšies projektus. Pavyzdžiui, paskelbus kvietimą teikti paraiškas vadovaujančioji institucija turėtų sugebėti atsakyti į tokius klausimus: „Ar kvietime teikti paraiškas pateikiama visa reikalinga informacija? Ar vienkartinėi išmokai nustatyti reikalingi elementai yra tiksliai apibūdinti ir iš anksto paaiškinti? Ar vadovaujančioji institucija tikrina, ar į pateiktą išsamų biudžeto projektą įtrauktos išlaidos yra, pvz., pagrįstos ir priimtinos nustatant vienkartinę išmoką sprendime skirti dotaciją?“ Kitas galimas sprendimas – valstybė narė nustato vienkartinę išmoką tam tikrai veiklos rūšiai ir skelbdama kvietimą teikti paraiškas nurodo šią sumą bei finansuoja geriausius pasiūlymus.

IV.2.5. Audito seka

Atlikdama apskaičiavimo metodo auditą Komisija daugiausia dėmesio skirs tikrinimui, ar laikomasi minėtų sąlygų, bet nesiaiškins, kodėl pasirinktas būtent tas, o ne kitas metodas. Atsakingosios institucijos turi saugoti atitinkamus apskaičiavimo metodo dokumentus ir sugebėti parodyti, koku pagrindu buvo nustatytos vienodo dydžio normos, standartiniai vieneto įkainiai ar vienkartinės išmokos. Apskaičiavimo metodui pagrįsti saugomiems dokumentams bus taikomi Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 90 straipsnio reikalavimai.

IV.2.6. Vienodo dydžio normų netiesioginėms išlaidoms, vienkartinių išmokų ir standartinių vieneto įkainių keitimas

Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 11 straipsnio 3 dalies b punkte ir Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 7 straipsnio 4 dalyje nėra nuostatų dėl vienodo dydžio normų netiesioginėms išlaidoms, vienkartinių išmokų ir standartinių vieneto įkainių keitimo. Todėl keitimas nėra privalomas. Tačiau vadovaujančioji institucija gali nuspręsti, kad būtina pakeisti įkainius skelbiant naują kvietimą teikti paraiškas, arba daryti tai periodiškai, siekdama atsižvelgti į indeksavimą ar ekonominius pokyčius, pvz., energijos išlaidas, darbo užmokesčio dydžius ir t. t. Įkainiai gali būti susieti su atitinkamu indeksu arba periodiškai persvarstomi¹⁴.

Pakeisti įkainiai turėtų būti taikomi tik projektams, kurie bus įgyvendinami ateityje, bet ne atgaline data (žr. IV skyriaus 3 punktą).

Kas kartą atlikus peržiūrą reikia turėti atitinkamus finansinius pakeistus įkainius ar sumas patvirtinančius dokumentus.

IV.3. BENDRAS AUDITO METODAS

Taikant supaprastintas išlaidų atlyginimo galimybes nebesilaikoma metodo, pagal kurį kiekvienas bendrai finansuojamų išlaidų euras atsekamas pagal atskirus išlaidas patvirtinančius dokumentus. Todėl tais atvejais, kai naudojamos šiomis galimybėmis, auditoriai, siekdami nustatyti išlaidų teisėtumą ir teisingumą, nevykdys faktinių išlaidų, kurių pagrindu nustatoma vienodo dydžio norma, standartiniai vieneto įkainiai ar vienkartinės išmokos, audito. Tais atvejais, kai taikomos supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės, Komisija ir nacionalinės audito institucijos toliau tikrins bendrai finansuojamų veiksmų išlaidas bei atliks teisėtumo ir teisingumo auditą. Vis dėlto šis auditas bus atliekamas kitaip, remiantis vienodo dydžio normoms ir vienkartinėms išmokoms nustatyti taikytu apskaičiavimo metodu, o ne projekto finansiniais patvirtinamaisiais dokumentais.

¹⁴ Persvarstymas taip pat gali būti atliekamas įkainio „sėkmės“ pagrindu. Pavyzdžiui, jei yra nepakankamai arba visai nėra norinčiųjų mokyti ilgą laiką darbo neturinčius asmenis pagal nustatytą įkainį, tai gali reikšti, kad įkainis nustatytas neteisingai (netinkamas mokėjimo už procesą ir mokėjimo už sėkmės veiksnio balansas).

Itin svarbu pabrėžti, kad jeigu valstybė narė įdiegė plačiai taikomą metodiką, atitinkančią patikimo finansų valdymo principus, ir nėra jokių sukčiavimo ar piktnaudžiavimo požymių, Komisija nekvestionuos nacionalinės sistemos.

Audito metodiką, kuri bus taikoma tais atvejais, kai naudojamos vienodo dydžio normos netiesioginėms išlaidoms, standartiniai vieneto įkainiai ar vienkartinės išmokos, sudarys šie patikrinimai:

1. vienodo dydžio normų netiesioginėms išlaidoms, standartinių vieneto įkainių ar vienkartinę išmokų apskaičiavimo metodo, kuris turėtų būti nustatytas iš anksto ir būti teisingas, sąžiningas ir patikrinamas, patikrinimas;
2. patikrinimas, ar teisingai taikytas nustatytas metodas ištiriant projekto metu įgyvendintas užduotis ir pasiektus rezultatus;
3. tiesioginių išlaidų (arba jų apskaičiavimo, jeigu joms apskaičiuoti naudojamos kitos supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės) patikrinimas pagal „faktinių išlaidų“ principą, kai netiesioginėms išlaidoms taikomos vienodo dydžio normos.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės skirtos išsamių finansinių patvirtinamųjų dokumentų saugojimo išlaidoms sumažinti. Tai nereiškia, kad panaikinamas įsipareigojimas griežtai laikytis visų taikytinų Bendrijos ir nacionalinių taisyklių, pvz., viešinimo, viešųjų pirkimų, lygių galimybių, tvarios aplinkos, valstybės pagalbos ir kt.

IV.4. STANDARTINIŲ VIENETO ĮKAINIŲ IR VIENKARTINIŲ IŠMOKŲ ĮSIGALIOJIMAS ATGALINE DATA

Standartinių vieneto įkainių ir vienkartinę išmokų (o ERPF atveju – ir netiesioginių išlaidų, apskaičiuojamų pagal vienodo dydžio normą) taikymo nuostatos įsigalioja nuo 2006 m. rugpjūčio 1 d.

Taikomumo atgaline data galimybė sudaryta siekiant užtikrinti teisinį tikrumą dėl kai kurių veiksmų, kuriems jau buvo naudoti tam tikri standartinių vieneto įkainių variantai pagal nacionalines sistemas, išlaidų tinkamumo finansuoti.

Atsižvelgiant į tai, kad vienodo dydžio normos, vienkartinės išmokos ir standartiniai vieneto įkainiai turi būti nustatyti iš anksto, dėl jų taikymo atgaline data veiksams, kurie jau įgyvendinami faktinių išlaidų pagrindu, gali kilti problemų. Iš tiesų, toks taikymas atgaline data reikštų, kad siekiant užtikrinti vienodas galimybes visiems reikia keisti visus atitinkamus teisės aktus ir sudaryti galimybę visiems veiksams pritaikyti supaprastintas išlaidų atlyginimo galimybes. Tai sudarytų nemažai darbo nacionalinėms valdžios institucijoms ir paramos gavėjams, ir galėtų atsirasti faktinių išlaidų ir supaprastintų išlaidų atlyginimo galimybių neatitikimas.

Bet kuriuo atveju, jeigu vadovaujančioji institucija norėtų pritaikyti supaprastintas išlaidų atlyginimo galimybes atgaline data, tai neturėtų būti daroma pabaigus veiksmą. Būtent dėl šios priežasties Komisija primygtinai rekomenduoja vengti supaprastintų išlaidų atlyginimo galimybių taikymo atgaline data. Tačiau daugiamečių veiksmų atveju įmanoma atsiskaityti ir užbaigti atitinkamus veiksmus įgyvendinus pirmąją veiksmo dalį, o tada pritaikyti standartinius vieneto įkainius ar vienkartinę išmokas likusiai veiksmo daliai arba laikotarpiui. Tokiais atvejais laikotarpis, kuriam deklaruojamos faktinės išlaidos, turėtų būti aiškiai atskirtas nuo laikotarpio, kuriam išlaidos deklaruojamos supaprastintų išlaidų atlyginimo galimybių pagrindu siekiant išvengti projekto išlaidų deklaravimo pagal abi sistemas ir dvigubo deklaravimo.

IV.5. GALIMYBIŲ DERINIMAS

Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 11 straipsnio 3 dalies b punkte ir Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 7 straipsnio 4 dalyje vadovaujančiai institucijai suteikiama galimybė pasirinkti iš keturių supaprastintų išlaidų atlyginimo galimybių ERPF ar ESF programų bendrai finansuojamoms dotacijoms valdyti:

- a) faktinės išlaidos, įskaitant tiek tiesiogines, tiek netiesiogines išlaidas;
- b) netiesioginės išlaidos, apskaičiuotos pagal tiesioginių išlaidų vienodo dydžio normą;
- c) vienodo dydžio normos išlaidos, apskaičiuotos taikant standartinius vieneto įkainius;
- d) vienkartinės išmokos.

Šias galimybes galima derinti tik toliau nurodytais atvejais siekiant išvengti dvigubo tų pačių išlaidų finansavimo:

- 1) kiekviena iš jų turi būti taikoma skirtingoms finansuoti tinkamų išlaidų kategorijoms;
- arba 2) jos turi būti naudojamos skirtingiems to paties veiksmo projektams (pagal apibrėžtį veiksmas – tai projektas arba keli projektai).

1 atvejis. Skirtingos tinkamų finansuoti išlaidų kategorijos

Pavyzdys, kuriame mokymo programos išlaidos padengiamos derinant:

- standartinį vieneto įkainį mokytojų algoms, pvz., 450 EUR per dieną;
- faktines išlaidas: nuomojama patalpa – 800 EUR per mėnesį 6 mėnesius iš eilės;
- vienodo dydžio normą netiesioginėms išlaidoms, pvz., 10 % tiesioginių išlaidų.

Pasibaigus mokymo programai, jeigu 100 mokytojo darbo dienų buvo pateisinta, dotacija išmokama šiuo pagrindu:

Tiesioginės išlaidos:

mokytojų algos: 100 dienų x 450 EUR = 45 000 EUR

mokymo patalpa: 6 mėnesiai x 800 EUR = 4 800 EUR

Iš viso tiesioginių išlaidų: 49 800 EUR

Netiesioginės išlaidos: 10 % tiesioginių išlaidų = 10 % x 49 800 EUR = 4 980 EUR

Dotacija, kurią reikia išmokėti: [45 000 EUR + 4 800 EUR] + 4 980 EUR =
54 780 EUR

Šiuo atveju kalbama apie skirtingas išlaidų kategorijas: mokytojų algos, patalpos nuomos išlaidos, netiesioginės išlaidos. Tačiau norėdamos patikrinti, ar nėra dvigubo finansavimo, institucijos turi užtikrinti, kad standartinis vieneto įkainis netaikomas išlaidoms, susijusioms su patalpos nuoma, ar kitoms netiesioginėms išlaidoms (pvz., administracinio personalo ar apskaitininko atlyginimui).

Lygiai tas pat taikoma ir netiesioginių išlaidų apibrėžčiai, kuri neturi būti susijusi su išlaidomis, kurioms taikomas standartinis vieneto įkainis, ar su faktinėmis patalpos nuomos išlaidomis.

Esant dalinių sutapimų rizikai vadovaujančioji institucija turėtų pasirinkti tinkamesnę supaprastintą išlaidų atlyginimo galimybę veiksmo dotacijai valdyti, kad neatsirastų dvigubo finansavimo (rizikos) atvejų.

Turint omenyje tai, kad standartiniai vieneto įkainiai ar vienodo dydžio norma netiesioginėms išlaidoms yra patikrinami, bus galima bet kada patikrinti, ar nėra dvigubo finansavimo. Tačiau šį patikrinimą vadovaujančioji institucija turėtų atlikti *ex ante* pasirinkdama valdymo galimybę.

2 atvejis. Skirtingų to paties veiksmo projektų finansavimas

Pavyzdys – dviejų etapų veiksmas, kurį sudaro mokymo projektas jauniems darbo neturintiems asmenims ir po jo einantis seminaras galimiems regiono darbdaviams.

Su mokymu susijusios išlaidos gali būti apmokėtos taikant standartinius vieneto įkainius (pvz., 1 000 EUR už vieną mokymo dieną). Seminaras būtų apmokėtas taikant vienkartinę išmoką.

Kadangi veiksmą sudaro du skirtingi projektai, dvigubo finansavimo rizikos nėra, nes abiejų projektų išlaidos aiškiai atskirtos.

Audito požiūriu reikėtų tikrinti ne tik ankstesniuose skyriuose aprašytas individualias „supaprastintas išlaidų atlyginimo“ rūšis, bet ir tai, ar kai kurių veiksmo dalių išlaidos nebuvo deklaruotos taikant daugiau nei vienos rūšies supaprastintą išlaidų atlyginimo galimybę, nes tai reikštų dvigubą išlaidų deklaravimą.

IV.6. SUPAPRASTINTŲ IŠLAIDŲ ATLYGINIMO GALIMYBIŲ POVEIKIS IŠLAIDŲ TVIRTINIMUI

Supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės keičia paramos gavėjų apmokamų išlaidų, kurios turi būti tvirtinamos išlaidų suvestinėje, sąvoką. Valstybės narės vis dar turi galimybę be tarpinių išmokų ar galutinės išmokos mokėti paramos gavėjams ir išankstines išmokas, bet išankstinės išmokos apibrėžtis bus kitokia. Vienodo dydžio normos netiesioginėms išlaidoms atveju netiesioginės išlaidos laikomos „patirtomis“ atitinkamai proporcingai tiesioginėms išlaidoms: jeigu paramos gavėjas apmoka 50 % tiesioginių išlaidų, 50 % netiesioginių išlaidų (bet kuriuo atveju neviršijant 20 % tiesioginių išlaidų) gali būti laikomos patirtomis. Lygiai taip pat, kai didžioji „netiesioginių išlaidų“ dalis perkeliama į laikotarpio pradžią nepatyrus tiesioginių išlaidų, jos turėtų būti laikomos netinkamomis deklaruoti Komisijai deklaruojant susijusias išlaidas, nes tai būtų laikoma išankstine išmoka paramos gavėjui.

Standartinių vieneto įkainių ir vienkartinių išmokų atveju taip pat nėra „patirtų išlaidų“ įprasta prasme. „Patirtos išlaidos“ bus apskaičiuotos pagal deklaruotus ir patvirtintus kiekius, o ne pagal paramos gavėjams išmokėtas išmokas. Net jeigu jie sutaptų, Komisijai deklaruojamos išlaidos apskaičiuojamos pagal patvirtintus kiekius, o ne pagal paramos gavėjui išmokėtas išmokas. Pavyzdžiui, išmokos paramos gavėjams galėtų būti mokamos kas mėnesį (1/10 dotacijos kas mėnesį 9 mėnesius iš eilės + galutinė išmoka) nepagrindžiant kiekių, išskyrus galutinės išmokos atveju. Tokia sistema turėtų būti laikoma priimtina, tačiau mėnesinės išmokos laikomos išankstiniu finansavimu ir neturi būti deklaruojamos Komisijai (išskyrus valstybės pagalbos atvejus laikantis Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 78 straipsnio 2 dalies sąlygų). Kad būtų galima deklaruoti veiksmo išlaidas, nacionalinės valdžios institucijos turėtų palaukti galutinės išmokos, kai kiekiai patvirtinami ir patikrinami.

IV.7. VEIKLOS, KURIAI TAIKOMA REGLAMENTO (EB) NR. 1083/2006 34 STRAIPSNIO 2 DALIS, DEKLARAVIMAS TAIKANT SUPAPRASTINTAS IŠLAIDŲ ATLYGINIMO GALIMYBES

Pagal Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 11 straipsnio 4 dalį ir Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 7 straipsnio 3 dalį „kryžmiškai finansuojamai“ veiklai bus taikomos kito fondo tinkamumo finansuoti taisyklės: kadangi dabar ERPF ir ESF supaprastintų išlaidų atlyginimo atžvilgiu taiko tas pačias tinkamumo finansuoti taisykles, dabar galima taikyti supaprastintas išlaidų atlyginimo galimybes kryžmiškai finansuojamai veiklai.

Taikant vienodo dydžio normos netiesioginėms išlaidoms taisyklę kryžminio finansavimo atveju turėtų būti taikomos dvi vienodo dydžio normos – iš ESF ir iš ERPF finansuojamoms veiksmo dalims. ESF ir ERPF vienodo dydžio normos panašioms veiksmams bus taikomos atitinkamai iš ESF ir iš ERPF finansuojamoms dalims. Naudoti abiejų normų vidurkio neįmanoma, nes kiekvienos dalies santykinė vertė įgyvendinant veiksmą gali kisti. Jei kitas fondas neturi nustatytos normos panašioms veiksmams (pvz., todėl, kad ši taisyklė kitam fondui netaikoma arba nėra iš kito fondo finansuojamų panašių veiksmų), vadovaujančioji institucija turi nustatyti taikytiną normą remdamasi bendrais teisiniais principais (teisingumu, sąžiningumu ir patikrinamumu).

Taikant supaprastintas išlaidų atlyginimo galimybes reikalaujama, kad valstybės narės laikytųsi 10 % viršutinės ribos kiekvienai prioritetinei krypčiai. „Kryžmiškai finansuojama“ suma kiekvienam veiksmui turėtų būti nustatoma pagal supaprastintoms išlaidų atlyginimo galimybėms nustatyti naudotus duomenis.

Jeigu į standartinį „6 EUR už valandą x mokomų asmenų skaičius“ įkainį įskaičiuojamas įrangos už 0,50 EUR per valandą įsigijimas, kryžmiškai finansuojama suma bus 0,50 EUR, padaugintų iš įgyvendinto valandų, skirtų vienam mokomam asmeniui, skaičiaus. Tas pats principas taikomas vienkartinėms išmokoms: jeigu į išsamų biudžeto projektą įtraukta „kryžmiškai finansuojamų išlaidų“, jos bus apskaitomos ir stebimos atskirai. Pavyzdžiui, pagal ESF veiksmų programą skiriamos 20 000 EUR vienkartinės išmokos iš ERPF finansuojamų išlaidų dalį sudaro 5 000 EUR. Pabaigus veiksmą kryžmiškai finansuojama suma bus *ex ante* nustatyta suma (20 000 EUR, iš kurios 5 000 EUR – iš ERPF finansuojamos išlaidos) arba „nulis“, jeigu dotacija neišmokama. Dvejopas vienkartinių išmokų principas taip pat bus taikomas kryžmiškai finansuojamoms išlaidoms.

Vienodo dydžio normos netiesioginėms išlaidoms atveju kryžmiškai finansuojama suma bus „kryžmiškai finansuojamų tiesioginių išlaidų“ suma, pridėta prie netiesioginių išlaidų, apskaičiuotų pagal šioms „kryžmiškai finansuojamoms tiesioginėms išlaidoms“ taikomą vienodo dydžio normą, sumos. Pavyzdžiui, pagal ERPF veiksmų programą finansuojamo 15 000 EUR įkainoto veiksmo iš ESF finansuojamų tiesioginių išlaidų dalį sudaro 3 000 EUR, o netiesioginės išlaidos apskaičiuojamos kaip 10 % tiesioginių išlaidų (300 EUR). Kryžmiškai finansuojama suma būtų 3 300 EUR¹⁵. Jeigu pabaigus veiksmą tiesioginės išlaidos sumažėja, kryžmiškai finansuojama suma sumažinama pagal tą pačią formulę.

IV.8. SUPAPRASTINTŲ IŠLAIDŲ ATLYGINIMO GALIMYBIŲ SUDERINAMUMAS SU VALSTYBĖS PAGALBOS TAISYKLĖMIS

Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 su pakeitimais, padarytais Reglamentu (EB) Nr. 397/2009, 7 straipsnio 4 dalyje ir Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 su pakeitimais, padarytais Reglamentu (EB) Nr. 396/2009, 11 straipsnio 3 dalies b punkte nustatytos supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės turėtų būti taikomos nepažeidžiant valstybės pagalbos taisyklių, pvz., visų pirma taikomų schemoms, kurioms netaikomas pranešimo reikalavimas (pvz., pagalba, teikiama pagal Bendrąjį bendrosios išimties reglamentą (EB) Nr. 800/2008). Lygiai taip pat reikia atsižvelgti ir į Reglamento (EB) Nr. 1998/2006 dėl *de minimis* pagalbos nuostatas.

Prieš nusprendamos taikyti supaprastintas išlaidų atlyginimo galimybes projektams, numatytiems įgyvendinti pagal valstybės pagalbos schemas, vadovaujančiosios institucijos turėtų užtikrinti išlaidų, kurioms taikytinos supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės, tinkamumą finansuoti ir atitiktį didžiausiems galimiems pagalbos dydžiams bei įvertinti, ar supaprastintos išlaidų atlyginimo galimybės tinkamos taikyti konkrečiai schemai.

¹⁵ Iš ERPF finansuojamos tiesioginės išlaidos sudarytų 9 750 EUR, o pritaikius 20 % vienodo dydžio normą šios veiklos dalies netiesioginės išlaidos sudarytų 1 950 EUR.

Priedas. Atitinkamos teisinės nuostatos
Reglamento (EB) Nr. 1081/2006 su pakeitimais, padarytais **Reglamentu**
(EB) Nr. 396/2009, 11 straipsnio 3 dalies b punktas

3. Toliau išvardytos išlaidos yra 1 dalyje apibrėžtos tinkamos finansuoti iš ESF išlaidos, jei jos patiriamos pagal nacionalines taisykles, įskaitant apskaitos taisykles, ir esant konkrečioms toliau numatytoms sąlygoms:

[...]

b) dotacijų atveju:

i) netiesioginės išlaidos, deklaruotos kaip vienodo dydžio norma ir sudarančios iki 20 % tiesioginių veiksmo išlaidų;

ii) vienodo dydžio normos išlaidos, apskaičiuotos taikant standartinius valstybės narės nustatytus vieneto įkainius;

iii) bendrosios sumos, skirtos padengti visas arba dalį veiksmo išlaidų.

b punkto i, ii ir iii papunkčiuose nurodytos galimybės tarpusavyje gali būti derinamos tik tuomet, kai kiekviena jų taikoma skirtingai tinkamų finansuoti išlaidų kategorijai arba kai jomis naudojama skirtingiems to paties veiksmo projektams.

b punkto i, ii ir iii papunkčiuose nurodytos išlaidos nustatomos iš anksto, laikantis teisingo, sąžiningo ir patikrinamo apskaičiavimo metodo.

b punkto iii papunktyje nurodytos bendrosios sumos neturi viršyti 50 000 EUR.

Reglamento (EB) Nr. 1080/2006 su pakeitimais, padarytais **Reglamentu
Nr. 397/2009, 7 straipsnio 4 dalis**

4. Dotacijų atveju toliau nurodytos išlaidos yra tinkamos finansuoti iš ERPF, jei jos patiriamos pagal nacionalines taisykles, įskaitant apskaitos taisykles, ir esant konkrečioms toliau numatytoms sąlygoms:

i) netiesioginės išlaidos, deklaruotos kaip vienodo dydžio norma ir sudarančios iki 20 % tiesioginių veiklos išlaidų;

ii) vienodo dydžio normos išlaidos, apskaičiuotos taikant standartinius valstybės narės nustatytus vieneto įkainius;

iii) bendrosios sumos, skirtos padengti visas arba dalį veiklos išlaidų.

Galimybės, nurodytos i, ii ir iii punktuose, tarpusavyje gali būti derinamos tik tuomet, kai kiekviena jų taikoma skirtingai tinkamų finansuoti išlaidų kategorijai arba kai jomis naudojamosi skirtingiems tos pačios veiklos projektams.

Išlaidos, nurodytos i, ii ir iii punktuose, nustatomos iš anksto, laikantis teisingo, sąžiningo ir patikrinamo apskaičiavimo metodo.

Bendrosios sumos, nurodytos iii punkte, neturi viršyti 50 000 EUR."